

KAPITEL 1: ARBEJDE OG IDENTITET

A. Læseforståelse og ordkendskab

1 Fordele og ulemper 🎧

1. Interview med Gustav

Interviewer: Kan du fortælle lidt om dit job?

Gustav: Ja, jeg arbejder som fysioterapeut på en privat klinik i centrum af Aarhus. Her behandler jeg folk med alt fra sportsskader til kroniske smerter ved hjælp af forskellige behandlinger. Det er virkelig et meningsfuldt arbejde, fordi jeg kan se, at behandlingerne virker, så folk rent faktisk får det bedre.

Interviewer: Hvilke andre fordele er der ved dit arbejde?

Gustav: Her må jeg nævne min chef, som har været med til at starte klinikken. Hun er meget inspirerende og altid hjælpsom og positiv.

Interviewer: Er der noget, du ikke er så glad for ved dit arbejde?

Gustav: Ja, den manglende fleksibilitet. Vi er kun 3 faste fysioterapeuter og har en hel del patienter, så vores arbejdstid ligger fast, og det er svært at få fri til fx at gå til lægen eller tandlægen. En anden ulempe er, at det er fysisk hårdt, så man skal passe på sig selv og sin krop.

2. Interview med Raul

Interviewer: Vil du fortælle lidt om dit job?

Raul: Jeg er keramiker og har en butik med eget værksted i centrum af Odense. Jeg er uddannet fra en designskole i Madrid, men har boet i Danmark i 12 år. Jeg åbnede butikken for 2 år siden.

Interviewer: Hvad er det bedste ved dit job?

Raul: At jeg kan være kreativ. Jeg har altid været fascineret af keramik som kunstform. Der er noget magisk ved at tage et stykke ler og forvandle det til noget smukt og funktionelt, så jeg elsker den kreative proces. Jeg trives også med at arbejde alene og stå for alting selv, fra produktion til salg.

Interviewer: Er der slet ikke nogen ulemper?

Raul: Jo, det er der - økonomien. Jeg er jo selvstændig, og hvis jeg ikke sælger så meget, er der ingen penge på kontoen. Så man skal ikke blive selvstændig keramiker, hvis man vil have en høj løn. Jeg har også lange arbejdsdage, fordi jeg er i mit værksted tidligt om morgenen og bagefter i butikken resten af dagen.

3. Interview med Asta

Interviewer: Vil du fortælle lidt om dit job?

Asta: Jeg arbejder som politibetjent i København. Jeg patruljerer byens gader, håndterer uroligheder og sørger for borgernes sikkerhed, så jeg har virkelig mange forskellige arbejdsopgaver. Ikke en dag er ens. Jeg kommer, hvis fru Hansen har haft indbrud, men også hvis der er en stor demonstration med tusindvis af mennesker i gaderne, så det er virkelig et afvekslende job, og det kan jeg godt lide.

Interviewer: Er der andre fordele ved dit arbejde?

Asta: Ja, mine fantastiske kollegaer. Vi har et unikt teamwork og har hinandens ryg.

Interviewer: Er der ikke nogen ulemper ved jobbet som politibetjent?

Asta: Jo, det kan være psykisk hårdt, fx når man møder folk, som er følelsesmæssigt ude af balance, eller decideret farlige, og så er de skiftende arbejdstider også et minus. Men alt i alt elsker jeg mit job, og jeg har ikke lyst til at lave noget andet.

4. Interview med Leon

Interviewer: Kan du fortælle lidt om dit job som gartner?

Leon: Jeg er anlægsgartner i en stor slotspark i Hillerød i Nordsjælland. Her klipper jeg hæk, slår græs, luger og passer blomster- og stauedebede. Jeg er ude i al slags vejr, også når det regner, blæser og sner.

Interviewer: Hvad er det bedste ved jobbet?

Leon: At det er kreativt. Jeg elsker især at anlægge nye blomsterbede, hvor jeg skal bruge min farvesans og kreativitet. Desuden arbejder jeg meget alene, og det kan jeg godt lide. Vi er flere gartnere, som er ansat i slotsparken, men jeg ser ikke meget til mine kollegaer i det daglige, for vi har hver vores arbejdsopgaver.

Interviewer: Hvad er de største ulemper ved jobbet?

Leon: For det første er det fysisk hårdt. Du bruger din krop hele tiden, selvom vi selvfølgelig har maskiner til at gøre en del af arbejdet. Man er virkelig træt i hele kroppen, når arbejdsdagen er slut, især min ryg har jeg tit problemer med. Og så er lønnen ret lav. Jeg har arbejdet som gartner i 15 år, så jeg får mere i lønningsposen nu, end da jeg startede, men det er stadig ikke nok, synes jeg.

5. Interview med Emma

Interviewer: Kan du fortælle lidt om dit job som tv-journalist?

Emma: Jeg er ansat på TV2, hvor jeg arbejder som politisk nyhedsreporter.

Interviewer: Hvad er det bedste ved dit job?

Emma: Mit stofområde er indenrigspolitik, så jeg tilbringer en stor del af min arbejdsdag på Christiansborg, hvor jeg snakker med mange forskellige mennesker, bl.a. politikere og deres rådgivere. Så mit job er meget afvekslende. Og så har jeg nogle skønne erfarne kollegaer, som er rigtig gode til at give konstruktiv kritik og sparring, og det er fedt.

Interviewer: Er der nogen ulemper ved jobbet?

Emma: Det er ikke et job, som egner sig til folk med små børn, for man har tit lange arbejdsdage og går ikke hjem, før ens indslag er færdigt. Så nogle gange er jeg på arbejde 10-12 timer i træk. Arbejdstiderne er heller ikke noget at råbe hurra for. De skifter fra måned til måned, og man er tit på arbejde, når andre har fri. Det er rimelig irriterende og måske noget som gør, at jeg ikke bliver i jobbet i mange år.

6. Interview med Signe

Interviewer: Kan du fortælle lidt om dit job?

Signe: Jeg har arbejdet som skolepsykolog i 4 år og hjælper børn og unge med at få det bedre, når de har problemer i skolen.

Interviewer: Hvad er det bedste ved dit job?

Signe: Som skolepsykolog kan jeg hjælpe børn, som har det svært, og det gør, at mit arbejde føles meget meningsfuldt. Jeg hjælper dem med at håndtere problemer som angst og depression eller problemer med at koncentrere sig. Og så har jeg en fantastisk inspirerende leder, som jeg altid kan snakke og sparre med.

Interviewer: Hvilke ulemper er der ved dit arbejde?

Signe: Fordi jeg arbejder med børn som har det svært, kan det godt være psykisk hårdt. Et andet minus er den manglende fleksibilitet. Jeg kan ikke arbejde hjemme, som så mange andre, fordi mit job indebærer personlige konsultationer med børnene og deres forældre.

	Fordele	Ulemper
1. Gustavs job: Fysioterapeut	Meningsfuldt Dygtig chef	Manglende fleksibilitet Fysisk hårdt
2. Rauls job: Selvstændig keramiker	Kreativt Arbejder alene	Lav løn Lange arbejdsdage
3. Astas job: Politibetjent	Afvekslende Gode kollegaer	Psykisk hårdt Skiftende arbejdstider
4. Leons job: Anlægsgartner	Arbejder alene Kreativt	Fysisk hårdt Lav løn
5. Emmas job: Tv-journalist	Afvekslende Gode kollegaer	Lange arbejdsdage Skiftende arbejdstider
6. Signes job: Skolepsykolog	Meningsfuldt Inspirerende leder	Psykisk hårdt Manglende fleksibilitet

2 Det danske arbejdsmarked

1. under 5 %
2. ca. 12 %
3. ca. 300.000
4. ca. 40 %
5. ca. 65 %
6. under 5 %

et arbejde:

1. et erhverv
2. et job

en person / personer der arbejder:

1. beskæftigede
2. arbejdsstyrken = den del af befolkningen der har eller søger arbejde
3. en arbejdsgiver = person/virksomhed der beskæftiger og aflønner ansatte
4. en arbejdstager = person der er ansat
5. en medarbejder
6. en ansat
7. en lønmodtager
8. erhvervsaktiv = beskæftiget som lønmodtager eller selvstændig

Svar på spørgsmålene:

1. et service- og videnssamfund
2. mange traditionelle job pga. digitalisering og automatisering
3. at både arbejdsgivere og arbejdstagere tilpasser sig krav om større selvstændighed og fleksibilitet
4. et større arbejdspress, der kan risikere at gå ud over de ansattes helbred og give stress
5. der er kommet flere udenlandske medarbejdere
6. en aftale mellem arbejdsgiver og fagforening om løn og arbejdsvilkår
8. de ansattes talerør til ledelsen
9. en fagforening varetager lønmodtageres interesser / hjælper når man er i arbejde. En a-kasse er en forsikring mod arbejdsløshed / hjælper når man er arbejdsløs

3 Grammatik: Forbinderord og ordstilling

Konjunktioner	Adverbier
HS-konjunktioner: og, så men, for LS-konjunktioner: selvom, at, eftersom, fordi, mens, når, hvis, idet	engang, stadig, nemlig, ligeledes, især, faktisk, samtidig, således, derfor, dog

SVA-Ordstilling = HOVEDSÆTNINGER

HS-konjunktion	subjekt S	verbal 1 V1	adverbial A	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
og	Danmark	er	i dag		et service- og videnssamfund
så	man	har	derfor	prøvet	at få ...
For	man	har	nemlig		ret til ...

SAV-ORDSTILLING = LEDSÆTNINGER

LS-konjunktion	subjekt S	adverbial A	verbal 1 V1	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
Selvom	landbrug	stadig	er		et vigtigt erhverv
Eftersom	flere og flere	nu	kan	arbejde	hjemme ...
idet	arbejdsløsheden	kun	ligger		på under 3 pct.

VS-ORDSTILLING = HOVEDSÆTNINGER (med foranstillet adverbial)

Adverbial A	verbal 1 V1	subjekt S	adverbial A	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
Engang	var	Danmark			et landbrugsland
Faktisk	har	430.000	i dag		symptomer på ...
Samtidig	har	globaliseringen		haft	stor indflydelse på ...

VS-ORDSTILLING = HOVEDSÆTNINGER (efter en ledsætning)

Ledsætning	verbal 1 V1	subjekt S	adverbial A	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
selvom ...,	er	der		sket	et dramatisk fald ...
Eftersom ...,	bliver	grænsen mellem ...	også		mere flydende ...
Mens..., når...	kan	en a-kasse ...		sikre	en økonomisk ...

Hovedsætninger med SVA-ordstilling

1. Det er ikke muligt at arbejde hjemme i alle brancher.
2. Fagforeningerne har især svært ved at tiltrække de unge.

Ledsætninger med SAV-ordstilling

3. Man kan ikke få dagpenge, hvis man ikke er medlem af en a-kasse.
4. Undersøgelser viser, at udenlandske vidensarbejdere ofte får en høj løn.

Hovedsætninger med VS-ordstilling

5. Desværre har nogle virksomheder vanskeligt ved at skaffe arbejdskraft.
6. Normalt forhandler tillidsrepræsentanten med ledelsen om arbejdsforhold.

4 Matching: Sammensatte substantiver

Det sidste substantiv afgør, om det sammensatte substantiv er et n-ord eller et t-ord.

et arbejdsmarked

et servicesamfund

en arbejdsløshedskasse

en fagforening

en lønmodtager

en tillidsrepræsentant

et landbrugsland

en pensionsalder

5 Lav substantiver af verber

1. Hun **forsker** i vacciner. Hun får mange midler til sin forskning.
2. Han skal **dokumentere** sin erhvervs erfaring. Men han kan ikke skaffe dokumentation.
3. Afdelingslederen **afgør**, hvem der skal fyres. Hun træffer en afgørelse i dag.
4. Antallet af udenlandske arbejdstagere **stiger**. Især er der en stor stigning i København.
5. Lederen **præsenterede** årsregnskabet. Det var en lang præsentation.
6. Tillidsmanden **informerede** om den nye overenskomst. Det var vigtig information.
7. Firmaet **udvider** afdelingen. Der holdes fest i forbindelse med den nye udvidelse.
8. De **investerede** mange penge i virksomheden. De håber, at deres investering bærer frugt.
9. Ledelsen **orienterer** de ansatte på mødet. Det var en grundig orientering.
10. De **forstår** ikke argumentet. Der er i det hele taget ingen forståelse for synspunktet.

6 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 2A

1 = B. Frivilligt arbejde skaber indhold i Elsa Hansens hverdag.

1. Elsa Hansen på 69 er pensionist og arbejder som frivillig i en Røde Kors butik. Hun synes, det er dejligt at være med til at gøre en forskel for andre mennesker. Men det vigtigste er, at det giver hende en øget livskvalitet og noget at stå op til de morgener, hun skal være frivillig i butikken.

2. = A. Elsa Hansen har fået et godt netværk gennem sit frivillige arbejde.

2. For Elsa Hansen er frivilligt arbejde altså mere end blot at hjælpe andre. Det skaber også et fællesskab og giver hende mulighed for at møde andre engagerede mennesker. Nogle af de yngre er også frivillige for at udvikle nye kompetencer og få et bedre CV..

3. = C. Usikkerhed om fremtiden er et grundvilkår for iværksættere.

3. Carlos Gomez er selvstændig restauratør og oplever mange udfordringer. En af udfordringerne for Carlos er den konstante uvished, han må leve med som selvstændig. For der er altid en vis risiko for at gå konkurs pga. manglende omsætning. Det kræver mod og viljestyrke at kunne klare sig igennem de svære tider.

4. = C. Det er hårdt at være ansvarlig for alle aspekter af ens virksomhed.

4. En anden udfordring for Carlos er, at han selv står for mange forskellige opgaver – lige fra regnskab og indkøb til markedsføring og personaleansvar. Det kræver meget arbejde at holde styr på det hele. Derfor mener Carlos, at man nemt kan blive fanget i en arbejdsrytme, hvor man aldrig får tid til at holde fri og slappe af.

7 Et nyt kapitel i livet 🎧

	Sandt	Falsk
1. Lotte fik hurtigt job efter sin uddannelse.	☒	☐
2. Lotte følte, hun brugte for meget tid på at undervise.	☐	☒
3. Lotte var sygemeldt i lidt over tre måneder.	☐	☒
4. Troen blev vigtig i Lottes liv, mens hun var syg.	☒	☐
5. Lottes alder er en fordel, når hun skal søge job.	☐	☒
6. Kasper er tidligere jurist.	☐	☒
7. Kasper og kæresten havde høje lønninger.	☒	☐
8. Det var Anitas forslag at flytte til Italien.	☐	☒
9. Kasper og Anita er blevet mere tilfredse med deres liv.	☒	☐
10. Den største ulempe er, at de sjældent ser familie og venner.	☐	☒

Lotte

Jeg er oprindelig uddannet folkeskolelærer og fik arbejde på en stor folkeskole, lige efter jeg blev færdig som 26-årig. De første år var jeg glad for jobbet. Jeg underviste i dansk og engelsk og nød at se, hvordan eleverne udviklede sig, samtidig med at jeg blev en mere erfaren lærer. Men som årene gik, oplevede jeg i højere grad ulemperne ved at være lærer: jeg brugte mindre tid på det sjove – nemlig at være sammen med børnene og bruge min faglighed – og mere tid på administration og på at diskutere små og store problemer med forældrene. Jeg blev mere og mere frustreret, og til sidst gik jeg ned med stress og måtte sygemelde mig i næsten tre måneder.

Mens jeg var sygemeldt, begyndte jeg at komme i min lokale kirke. Jeg har altid været troende, men først nu forstod jeg, hvor vigtig troen er blevet i mit liv, så jeg beslattede mig for at blive præst og aldrig vende tilbage til folkeskolen.

Jeg har studeret teologi i et år nu, og selvom det er hårdt at studere som 45-årig, især pga. økonomien, er det også givende. Jeg nyder at fordybe mig i religion og livets store spørgsmål, for man har jo ikke tid til at fordybe sig på den måde, når man arbejder. Jeg bliver færdig som præst, når jeg er i slutningen af 40'erne, og min alder kan godt være en ulempe i forhold til at kunne finde arbejde som præst, selvom jeg har en masse livserfaring. Men sådan er det, når man springer ud i noget nyt sent i livet.

Kasper

En af de største beslutninger, jeg har taget i mit liv, var da jeg for tre år siden flyttede til Italien for at åbne et lille hotel sammen med min kæreste Anita. Dengang var hun jurist i Integrationsministeriet, og jeg havde et lederjob i kommunen. Vi tjente kassen og havde det hele: villa i Farum, designerkøkken og en Tesla i garagen. Men alligevel kedede vi os, og vi trængte til, at der skulle ske noget nyt.

En påskeferie kørte vi rundt i Syditalien og overnattede i en lille by, som vi straks blev vilde med på grund af den fantastiske natur og de venlige lokale. Det eneste, byen manglede, var et hotel. Så jeg foreslog Anita, at vi skulle åbne et hotel, og det var hun straks med på.

Vi rejste hjem, sagde vores job op, solgte villaen og købte et gammelt byhus i den italienske by, hvor vi nu har et lille hotel med plads til 18 gæster. Og vi har aldrig været gladere, selvom det er virkelig hårdt arbejde. Jeg elsker, når hotellet er fuld af glade gæster og har ikke ét sekund fortrudt, at vi flyttede herved, faktisk kan jeg kun se fordele ved det. For selvom vi har travlt med hotellet, er det skønt at slippe for et skemalagt arbejdsliv, hvor dagene ligner hinanden, og alt er gråt i gråt. Den største ulempe ved at bo her er det italienske bureaukrati. Selvfølgelig savner vi familie og venner, men heldigvis kommer de tit på besøg i flere dage, så nu er vi sammen med dem på en helt anden måde.

8 Præsenter en tekst

	Tekst A	Tekst B	Tekst C	Tekst D
Emne / Hoved-synspunkt	sort arbejde skader/ødelægger velfærdsstaten	udlændinge bør lære dansk, når de arbejder i DK	vi skal arbejde mindre og ikke præstere hele tiden	bureaukratiet er et problem, når man vil ansætte udlændinge, som ikke er EU-borgere
Argumenter	a) samfundet går glip af indtægter, som skulle bruges på velfærd b) sort arbejde skaber ulige fordeling af skattebyrden c) sort arbejde skaber usikre / dårlige arbejdsforhold	a) sprog er nøglen til integration b) det er godt for ens karriere, at man taler dansk / giver bedre muligheder på arbejdsmarkedet	a) det har alvorlige konsekvenser for vores helbred (vi bliver udbrændte / får stress) b) familierne er for lidt sammen / børnene er for meget i institution	a) virksomheder mangler arbejdskraft b) Danmark mister højtuddannet arbejdskraft og det svækker konkurrenceevnen
Løsning(er)	myndighederne må øge kontrollen og give højere bøder og strengere straffe	arbejdsgivere bør støtte op om udenlandske ansattes sprogindlæring / give dem fri til at gå til dansk + tilbyde danskundervisning på arbejdspladsen	den enkelte familie bør ændre livsstil / skære ned på deres forbrug, samfundet bør indføre en 4-dages arbejdsuge	lovgivningen må gøres mere smidig og mindre bureaukratisk

10 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 2B

1. = B 2. = C 3. = B 4. = A 5. = B

11 Grammatik: Passiv

1. Det forventes, at man kommer til de sociale arrangementer.
2. I mange virksomheder inddrages medarbejderne i planlægning af arbejdsopgaver.
3. Det er vigtigt, at aftaler overholdes.
4. Det forudsættes, at alle kender de uskrevne regler.
5. Danske arbejdspladser kendetegnes ved at have en flad ledelsesstruktur.
6. Det opfattes negativt, hvis man ikke møder til tiden.

1. De uskrevne regler på en arbejdsplads bliver ikke forklaret til nye medarbejdere.
2. På mange arbejdspladser bliver sociale aktiviteter prioriteret højt.
3. Der bliver stillet krav om selvstændighed på mange arbejdspladser.
4. Succes bliver ikke kun målt på jobtitel og løntrin.
5. På mange arbejdspladser bliver ældre kollegaers erfaring respekteret.
6. Man bliver anset som selvstændig, hvis man selv kan træffe beslutninger.

12 Odd-one-out: Forbinderord

1. bagefter – derpå – dernæst: tidsfølge
2. således – dermed – derfor: konsekvens
3. imidlertid – dog – alligevel: modsætning
4. formentlig – måske – muligvis: holdning: usikkerhed
5. derudover – desuden – ligeledes: tilføjelse / ny information
6. altså – m.a.o. – dvs.: udbygning / præcisering
7. eftersom – fordi – for: forklaring
8. tilmed – ovenikøbet – endda: tilføjelse / forstærkelse

13 Indsæt forbinderord

1. Der vil komme flere fyringer, for virksomheden har nu økonomisk underskud.
2. Der vil komme flere fyringer, fordi virksomheden nu har økonomisk underskud.
3. Virksomheden har økonomisk underskud, derfor vil der komme flere fyringer.
4. Virksomheden har økonomisk underskud, så der vil komme flere fyringer.
5. Selvom virksomheden har økonomisk underskud, har der ikke været nogen fyringer.
6. Virksomheden har økonomisk underskud. Alligevel har der ikke været nogen fyringer.
7. Måske vil der komme flere fyringer. Det ved vi endnu ikke.
8. Der har været mange fyringer. Virksomheden har nemlig økonomisk underskud.

14 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 3

Konjunktioner	Adverbier
HS-konjunktioner: men, eller, for	især, desuden, derimod, ligeledes, dog, derfor,
LS-konjunktioner: selvom, eftersom, fordi	dermed, alligevel, faktisk

Fordele og ulemper ved hjemmearbejde

Mange ansatte har mulighed for at arbejde hjemmefra, og det giver dem et mere fleksibelt arbejdsliv, (1) eftersom / fordi de i højere grad kan disponere over deres tid.

Ordstilling: SAV **Ordklasse:** LS-konjunktion

Det er (2) især en fordel for folk, der bor langt væk fra deres arbejde, fordi man jo både sparer tid og penge ved ikke at skulle ind på arbejdspladsen hver dag.

Ordstilling: SVA **Ordklasse:** Adverbium

Det kan også være en fordel at arbejde hjemme, hvis man arbejder i storrumskontorer med mange kollegaer, hvor man bliver forstyrret. Der kan hjemmearbejdspladsen være et godt alternativ, (3) fordi / eftersom man bedre kan koncentrere sig og arbejde mere effektivt og fokuseret.

Ordstilling: SAV **Ordklasse:** LS-konjunktion

De fleste foretrækker (4) dog / alligevel / faktisk en kombination af at møde ind på kontoret og arbejde hjemme. Det sociale samvær med kollegerne og professionel sparring betyder nemlig meget. Så det er de færreste, der trives med at arbejde hjemme hele ugen.

Ordstilling: SVA **Ordklasse:** Adverbium

Selvom det er praktisk og nemt at holde møder på fx Teams, er det (5) alligevel / dog / faktisk mere inspirerende at mødes fysisk, vil de fleste mene.

Ordstilling: VSA **Ordklasse:** Adverbium

Arbejdsliv og privatliv flyder lettere sammen, når ens hjem også er ens arbejdsplad. (6) Derfor skal man få en struktur på sin hverdag med nogle rutiner, som markerer en klar adskillelse af arbejde og fritid.

Ordstilling: AVS **Ordklasse:** Adverbium

Det kan fx være, at man ikke sætter sig foran computeren i nattøj om morgenen, men går i bad og tager tøj på, ligesom hvis man skulle ind på sit arbejde, (7) men / eller det kan også være, at man ikke tjekker mails før klokken 8 og efter klokken 16.

Ordstilling: SVA **Ordklasse:** HS-konjunktion

Men ikke kun strukturen i hverdagen har stor betydning. Det er (8) ligeledes / desuden vigtigt, at man sørger for at have en ordentlig kontorstol og et arbejdsbord med den rigtige indstilling, så man undgår smerter i muskler og led på grund af forkerte arbejdsstillinger.

Ordstilling: SVA **Ordklasse:** Adverbium

B. Skriftlig fremstilling og sprogbrug

4 Forberedelse til DELPRØVE 2A: At beskrive diagrammer

1. Diagram 1 viser, at antallet af udenlandske statsborgere i arbejde i Danmark er steget markant, nemlig med ca. 250.000 fra 2012 til 2024.
2. Der er mange flere udenlandske statsborgere i arbejde i Danmark i 2024 end i 2012.
3. Der er ifølge diagram 1 sket en markant stigning i antallet af udenlandske statsborgere i arbejde i Danmark fra 2012 til 2024.
4. Ifølge diagram 2 var antallet af sygedage pr. fuldtidsansat i alle sektorer ca. 10 dage i 2023.
5. Ifølge diagram 2 var antallet af sygedage pr. fuldtidsansat højest i kommunerne og lavest i private virksomheder.
6. Antallet af sygedage er markant højere for ansatte i den offentlige sektor end i den private sektor.
7. Diagram 3 viser, at andelen af beskæftigede mellem 65 og 69 år er steget betydeligt, nemlig fra 18,2 pct. i 2008 til 25 pct. i 2022.
8. Ifølge diagram 3 er der sket en stigning på ca. 7 % i andelen af beskæftigede personer på 65-69 år fra 2008 til 2022.

6 Forberedelse til DELPRØVE 2A: At vurdere

Positiv konsekvens		Negativ konsekvens	
at nedbringe	at gavne	at svække	at forværre
at muliggøre	at forebygge	at belaste	at skade
at sikre	at forbedre	at ødelægge	at risikere
at forhindre	at styrke	at forringe	at besværliggøre

1. Et godt arbejdsmiljø kan være med til at nedbringe sygefraværet på en arbejdsplads.
2. Meget bureaukrati kan belaste virksomheder, for det koster både tid og penge.
3. Arbejder man hjemme, er det vigtigt, at man fx har en god kontorstol, så man kan forebygge smerter i ryggen.
4. En åben dialog med lederen arbejdspladsen vil i mange tilfælde kunne forhindre, at medarbejdere senere får stress.
5. Højt kvalificeret udenlandsk arbejdskraft kan gavne den samlede velstand i Danmark og er dermed en stor økonomisk gevinst.
6. Virksomheder håber, at mindre bureaukrati og nemmere regler vil sikre, at flere udenlandske medarbejdere kan komme til Danmark.
7. Grænsen mellem arbejde og fritid udviskes mere og mere i takt med, at mange arbejder hjemme og døgnet rundt har adgang til deres arbejde. Derved kan man risikere at blive stresset.

8. Hvis man ikke deltager i sociale arrangementer på ens arbejdsplads, kan det ødelægge ens relationer til kollegerne.
9. Hvis man arbejder for meget, kan det skade ens venskaber, fordi man aldrig ser sine venner.
10. I nogle kommuner og virksomheder har man indført en 4 dages arbejdsuge for at forbedre medarbejdernes arbejdsvilkår og øge fleksibiliteten.
11. Udenlandske ansattes manglende danskundskaber kan besværliggøre deres hverdag.
12. Stress kan forringe kvaliteten af ens arbejde, fordi man fx har svært ved at koncentrere sig.
13. Storrumskontorer, hvor mange medarbejdere sidder i samme lokale, kan svække koncentrationsevnen.
14. Udenlandsk arbejdskraft kan styrke de danske virksomheder i konkurrencen mod udenlandske virksomheder.
15. Ordninger, hvor firmaer får rabat i det lokale fitnesscenter, kan være med til at muliggøre, at medarbejderne får dyrket motion.
16. Det kan forværre stress, hvis man ikke har en forstående leder, fordi man i forvejen er presset.

7 Grammatik: Ordklasser

VERBUM	SUBSTANTIV	ADJEKTIV
beskrive	beskrivelse	beskrivende
vurdere	vurdering	vurderende
belaste	belastning	belastende
forringe	forringelse	forringende
styrke	stærkelse	stærkende
forklare	forklaring	forklarende
forebygge	forebyggelse	forebyggende
ødelægge	ødelæggelse	ødelæggende

11 Fejlretning: Ordstilling

1. Jeg mener også, det er vigtigt at deltage i de sociale arrangementer på ens arbejdsplads, for ellers kan det ødelægge relationen til kollegerne.
2. Jeg skal snart på kursus, eftersom jeg gerne vil styrke mine kompetencer indenfor mit felt.
3. Der er nedskæringer på mit arbejde, så måske bliver jeg nødt til at finde et nyt job.
4. Der er mange fordele ved at tage en uddannelse til sygeplejerske, bl.a. er der ingen arbejdsløshed.
5. Mange virksomheder ønsker at øge mulighederne for at rekruttere udenlandsk arbejdskraft, fordi de nu står og mangler medarbejdere.
6. Ydermere er efteruddannelse også meget vigtigt, hvis man gerne vil gøre karriere.
7. Selvom han ikke tjener ret mange penge, har han lige købt en ny bil.
8. Hvis man ikke / Hvis ikke man deltager i firmafester og andre sociale arrangementer på ens arbejdsplads, kan det opfattes som asocialt.

Hej Anja

Tak for din mail. Det var skønt at høre fra dig!

Ja, som du skriver i mailen, er jeg meget glad for mit nye job her i revisionsfirmaet. Mine arbejdsopgaver er spændende, der er gode arbejdsforhold med tilbud om efteruddannelse og interessante kurser, og mine nye kollegaer er virkelig hjælpsomme og superflinke, men de er selvfølgelig slet ikke så søde som jer gamle, I var sgu noget helt særligt!

Du spørger, hvorfor jeg sagde op. Det gjorde jeg faktisk, fordi jeg var ved at blive stresset. Jeg syntes, at der var alt for mange opgaver, og jeg var meget utilfreds med ledelsens måde at organisere ressourcerne på. Jeg kan forstå på din mail, at arbejdsforholdene ikke er blevet bedre, især nu hvor Emma er på barsel (hils hende og sig tillykke fra mig i øvrigt). Så ja, jeg synes helt bestemt, at du skal snakke med den nye leder om det, selvom det måske kan være svært at få sagt, når han selv virker stresset. Men hvis han ikke gør noget ved problemerne, er der nok endnu flere, som vil sige op!

Med hensyn Simon, så husker jeg ham som en dygtig tillidsrepræsentant, som har en god dialog med medarbejderne, så jeg synes faktisk/faktisk synes jeg, at du skal melde dig ind i fagforeningen, især i en periode med alt for mange arbejdsopgaver i afdelingen og stressede kollegaer.

Hvad med at ses snart og drikke en kop kaffe? Det kunne være hyggeligt. Indtil da må du have det godt og hilse de andre!

Mange hilsner

Luisa

C. Mundtlig kommunikation og sprogbrug

2 Lytteforståelse og diskussion: En god arbejdsplads 🎧

Anna: Hvordan kender du egentlig Sabrina?

Johan: Vi har gået på CBS sammen. Hvor kender du hende fra?

Anna: Vi arbejder sammen på reklamebureauet. Jeg er grafiker, og hun er faktisk min **nye** chef.

Johan: Nåh, er du **tilfreds** med det? Altså arbejdet?

Anna: Ja, det er jeg, men det kan godt være lidt **stressende**, når vi har travlt. På den anden side keder man sig ikke. Hvad laver du?

Johan: Jeg er konsulent i en miljøorganisation.

Anna: Okay, er det et **dejligt** sted at være?

Johan: Ja, det synes jeg. Jeg går meget op i klimaspørgsmål, så det er et drømmejob at arbejde med noget, der virkelig interesserer mig og giver mening. Og fordi jeg har været i organisationen i flere år, kan jeg også vælge de **attraktive** arbejdsopgaver.

Anna: Det kan jeg så ikke altid. Lige nu er jeg med til at lave en **dødssyg** kampagne for vaskepulver, ikke den **store** gamechanger i forhold til **globale** klimaspørgsmål. Til gengæld er der ret **fine** karrieremuligheder, hvis man er **ambitiøs**. Jeg er også tit på kursus for at opkvalificere mig, for tingene går jo stærkt i den **hektiske** reklamebranche.

Johan: Ja, det er der ikke penge til i den **lille, idealistiske** organisation, jeg arbejder for. Men det gør nu heller ikke så meget. For mig betyder det mere, at jeg stort set selv kan bestemme, hvornår jeg vil møde på arbejde, og at jeg kan tage et par **ugentlige** hjemmearbejdsdage. Især nu hvor jeg lige er blevet far for første gang.

Anna: Jamen, tillykke! Det lyder skønt. Jeg kan desværre ikke arbejde hjemme. Men mit job er rimelig **fleksibelt** på den måde, at jeg arbejder rigtig mange timer, når der er travlt. Men så kan jeg også tage nogle ekstra fridage eller møde senere, fx i sommerens **stille** periode, - og det elsker jeg. Hvor mange ansatte er I?

Johan: Vi er kun 12 fastansatte, så alle kender hinanden, og mange af os ses også privat. Jeg har nogle virkelig **skønne** kollegaer. Min **daglige** leder er også min **tætte** ven, og hun går meget op i, at vi har det godt sammen. Det er også en grund til, at jeg elsker mit arbejde.

Anna: Det lyder da også lidt hyggeligt. Men jeg er mere til en **stor** arbejdsplads med **gode** faciliteter. Vi har fx **topmoderne** kontorlokaler og en **super lækker** kantine. Jeg kører også rundt i bureauets **smarte** firmabil og har fået et fitnessabonnement og alt muligt, så det er nok derfor, jeg er blevet hængende så længe. Og så selvfølgelig den **gode** løn!

Johan: Hverken mit **lille, usle** kontor eller lønnen er noget at råbe hurra for. Jeg må nøjes med en masse klap på skulderen, men det er jo også vigtigt at blive anerkendt.

Anna: Okay, lønnen er sgu ret **vigtig** for mig. Og jeg skal bestemt ikke klage!

Johan: Hvis jeg skal gøre karriere og have mere i løn, så skal jeg nok søge videre. Men det har jeg ingen **aktuelle** planer om. Hvad med Sabrina, er hun så en **kompetent** leder?

Anna: Hmm, **godt** spørgsmål. Ros og anerkendelse er ikke Sabrinas **stærke** side. Og så er hun ret **dominerende**, når man ... Åh, hej Sabrina.

Sabrina: Nå, hvad står I to og snakker om?

	Johan	Anna
1. Meningsfuldhed i arbejdet	☒	☐
2. Indflydelse på arbejdsopgaver	☒	☐
3. Mulighed for at gøre karriere	☐	☒
4. Mulighed for faglig udvikling	☐	☒
5. Mulighed for at arbejde hjemme	☒	☐
6. Fleksible arbejdstider	☒	☒
7. Gode kollegaer	☒	☐
8. God ledelse	☒	☐
9. Gode faciliteter	☐	☒
10. Personalegoder	☐	☒
11. God løn	☐	☒
12. Anerkendelse	☒	☐

3 Grammatik: Adjektivernes bøjning

GRUNDFORM	(du) tilfreds , (man) ambitiøs , (en) stor (arbejdsplads), (lønnen) vigtig , (en) kompetent (leder), (hun) dominerende
T-FORM	(det er) stressende , (et) dejligt (sted), (et) godt (spørgsmål)
E-FORM: 1. Flertal	attraktive (arbejdsopgaver), globale (klimaspørgsmål), fine (karrieremuligheder), gode (faciliteter)
E-FORM: 2. Efter den / det	(den) store (gamechanger), (den) lille idealistiske (organisation), (den) gode (løn)
E-FORM: 3. Efter possessive pronomener	(min) nye (chef), (mit) lille, usle (kontor)
E-FORM: 4. Efter genitiv	(Sabrinas) stærke (side)

5 Find antonymer til adjektiverne

fordomsfri: fordomsfuld

humoristisk: kedelig

tålmodig: utålmodig

erfaren: uerfaren

inspirerende: uinspirerende

hjælpssom: egoistisk

måltrettet: uambitiøs

positiv: negativ

handlekraftig: ubeslutsom, sløv

reflekteret: ureflekteret

tydelig: utydelig

pålidelig: upålidelig

inkluderende: ekskluderende

innovativ: uopfindsom

effektiv: ineffektiv

ansvarlig: uansvarlig

nærværende: fraværende

dedikeret: uengageret

åben: lukket, indadvendt

empatisk: uempatisk

6 Min værste chef 🎧

Engang arbejdede jeg som projektleder i et stort, internationalt reklamefirma. Da jeg var til jobsamtale angående jobbet, fik jeg et godt indtryk af lederen, som virkede både åben, humoristisk og hjælpsom, og jeg glædede mig til vores kommende samarbejde.

I begyndelsen havde jeg et fint forhold til min nye leder, som ofte roste mig for min store arbejdsindsats. Men allerede efter en måneds tid opdagede jeg nogle usympatiske sider ved min leder.

Han blev mere og mere nærgående og kom tit med upassende kommentarer om mit udseende. "Du ser dejlig ud i dag, Nina", sagde han en dag med et sjofelt smil, mens han stod tættere på mig end nødvendigt. Jeg forsøgte at ignorere det, men disse kommentarer blev mere og mere ubehagelige.

Til vores årlige julefrokost blev lederen meget fuld, og ude på dansegulvet kastede han sig over os unge kvinder, én fik et vådt kys på kinden, en anden prøvede han at danse tæt med, og jeg fik nogle klamme bemærkninger som: "Sikke en lækker røv du har i de stramme bukser." Da jeg ville gå, trak han mig til side og spurgte, om jeg ikke ville med hen på et hyggeligt hotelværelse. Jeg sagde ingenting, men skyndte mig hjem og lå og græd hele natten.

Det var der, at jeg besluttede mig for at finde et nyt job. Selvfølgelig kunne jeg være gået til direktionen eller tillidsrepræsentanten og have klaget over lederens sexistiske og grænseoverskridende opførsel. Men jeg var bange for, at jeg ikke ville blive taget alvorligt.

I dag er jeg vred over, at han fik lov til at slippe. For så vidt jeg ved, er han stadig chef i firmaet.

KAPITEL 2: PENGE OG FORBRUG

A. Læseforståelse og ordkendskab

1 Penge og forbrug 🎧

1. Adam

Jeg er lidt af en sportsidiot, og min helt store passion er cykling, så det er noget, jeg bruger mange penge på. Jeg har flere cykler, den dyreste er en italiensk racercykel til 44.995 kr. Jeg er medlem af en cykelklub og deltager i cykelløb i både Danmark og udlandet. Jeg er et rigtigt konkurrencemenneske, så jeg elsker at deltage i alle mulige cykelløb for amatører. Men jeg elsker også, at jeg kommer i supergod fysisk form, får et mentalt overskud og får nogle gode oplevelser med andre cykelentusiaster.

2. Ella

Jeg elsker at gå i byen og give den gas med vennerne. Jeg synes, det er fedt at feste og have det sjovt. Jeg bruger nok lidt for mange penge på at gå ud, især på cocktailbarer og natklubber. Jeg spiser også tit på halvdyre restauranter og tager til koncerter og festivaler om sommeren. København er en dyr by at have det sjovt i, og som lønslave i et forsikringsselskab kan jeg ind imellem godt have overtræk på kontoen.

3. Ebbe

Jeg er pensionist og elsker at købe genbrug. Det er stort set det eneste, jeg bruger penge på. Jeg går tit i genbrugsbutikker og på loppemarkeder, hvor jeg prutter om prisen, for det synes jeg er sjovt. Jeg køber ikke genbrug for at spare penge, men fordi jeg er miljøbevidst og imod det moderne samfunds brug-og-smid-væk-kultur, hvor vi køber og køber, og når tingene går i stykker, smider vi dem ud i stedet for at reparere dem. Men jeg kan også blive helt lykkelig, når jeg finder noget genbrugsguld, fx et gammelt ur eller en antik vase.

4. Maria

Jeg er 61 år og bruger al min opsparing på kosmetiske indgreb. Da jeg fyldte 50, begyndte jeg at lægge mærke til mine rynker, og jeg syntes, jeg så træt og gammel ud. Udseendet betyder meget for mig, så jeg fik et ansigtsløft, der kunne fjerne rynker, og som fik mig til at se yngre ud. De sidste 10 år har jeg bl.a. fået opereret mine bryster, løftet øjenlåg, fedtsuget maven og strammet halsen op. Nogle af mine veninder synes, det er vanvittigt og mener ikke, at jeg kan acceptere min alder. Jeg føler derimod, at jeg tager kontrol over min alder.

5. Sofie

Jeg er 21 år, og siden jeg blev færdig med gymnasiet, har jeg arbejdet, sparet op og rejst. Jeg bruger alle mine penge på at rejse. Jeg har rejst i mange dele af verden, bl.a. i Sydamerika, Asien og Østeuropa, især i Kroatien og Albanien. Jeg rejser billigt og bor på hostels og budgetvenlige hoteller med fælles bad og køkken, hvor man møder andre rygsækreisende. Jeg blaffer også tit, både for at spare penge, og fordi man møder mange spændende mennesker på den måde. At rejse er at leve for mig.

6. Oliver

Jeg arbejder som fotomodel og bruger mange penge på tøj og makeup. Jeg elsker nemlig dyre mærkevarer. Jeg er crossdresser og begyndte at eksperimentere med min tøjstil, da jeg kom i puberteten. Jeg klædte mig i tøj, der traditionelt anses for feminint, dvs. nederdele, kjoler og høje hæle. Det viser, hvem jeg er og giver mig en følelse af frihed. Heldigvis tilhører jeg en generation, hvor der ikke er skarpe skel mellem kønnene, og man kan gå klædt, som man vil.

2 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 2A

1. Hvis man undlader noget, så lader man være med at gøre noget.
2. Hvis man tager stilling til noget, så beslutter man noget.
3. Hvis man er i det gavmilde hjørne, så vil man gerne give nogen noget.
4. Hvis man går i hundene, så går ens liv i stykker.
5. Hvis man står af hamsterhjulet, så dropper man hverdagens stressende arbejde.
6. Hvis man trives, så har man det godt.
7. Hvis man holder tungen lige i munden, så er man koncentreret om noget.
8. Hvis man slår koldt vandt i blodet, så tager man det roligt.

1. Hvad råder Christina Johansen lottovindere til at gøre som det første?
At betale eventuel gæld
2. Hvad betyder det ofte for folk at vinde i Lotto ifølge Sigurd Svanholm?
At man bliver mere usikker på ens netværk
3. Hvad giver både Christina Johansen og Sigurd Svanholm udtryk for?
At man skal beholde de rutiner, man er glad for, hvis man vinder mange penge

3 Unge og økonomi 🗣️

	Sandt	Falsk
1. Emma boede alene før.	☐	☒
2. Hun har et studiejob på en café.	☐	☒
3. Hun sparer op hver måned.	☒	☐
4. Hun bor billigt.	☒	☐
5. Der bor 6 personer i Emmas bofællesskab.	☐	☒
6. De spiser sammen to gange om ugen.	☐	☒
7. Emma er vegetar.	☒	☐
8. Jonas bor alene i en billig lejlighed.	☐	☒
9. Han arbejder i en tøjbutik.	☐	☒
10. Han har et studielån.	☒	☐
11. Han låner penge af sine forældre.	☒	☐
12. Han sparer op hver måned.	☐	☒

Jonas: Hvordan er det så at være flyttet hjemmefra? Er det ikke megafedt?

Emma: Jo, jeg er ekstremt glad for mine roomies, de er sygt søde! Selvom mit værelse ikke er ret stort, synes jeg, det er superhyggeligt.

Jonas: Hvad med økonomien, er den latterlig stram eller hvad?

Emma: Nej, egentlig ikke, for nu får jeg både SU for udeboende og min kanongode løn fra plejehjemmet. Jeg kan endda spare 1000 kr. op hver måned. For jeg har faktisk ikke særlig mange udgifter udover en rimelig lav husleje. Desuden deler vi alle udgifter i syv, også til mad.

Jonas: Wouw, spiser I også sammen?

Emma: Ja da! Vi skiftes til at lave mad, så alle har to ugentlige maddage, for vi spiser sammen hver dag. Vi er skidegode til at købe alting på tilbud, og vi bruger heller ingen penge på kød, for det er der ingen af os, som spiser.

Jonas: Åh, det gad jeg ikke! Altså bo sammen med andre og aldrig kunne få en vildt lækker bøf! Jeg elsker at bo alene, selv med min sindssygt høje husleje. Og jeg gider ikke gå og spinke og spare, bare fordi jeg er studerende.

Emma: Jamen, hvordan får du det til at løbe rundt med dit enormt store forbrug?

Jonas: Jeg har taget et SU-lån som supplement til SU'en, og så har jeg jo min løn fra Judie, hvor jeg får dødgode drikkepenge. Men alligevel har jeg næsten altid overtræk i slutningen af måneden.

Emma: Hvad? Sparer du slet ikke op?

Jonas: Opsparing - hvad fanden er det? Nogle gange er jeg endda nødt til at låne penge af de gamle. Men de siger heldigvis aldrig nej. Nå men jeg er smaddersulten nu, skal vi ikke bestille noget take-away? Jeg kunne godt klare den drøn frække sushi nede på hjørnet.

Emma: Nix, vi kan da bare gå ud og se, hvad der er i køleskabet. Der er helt sikkert nogle rigtig gode ting, - og så sparer vi de penge.

Jonas: Du er også så fornuftig, Emma. Mit køleskab er altid temmelig tomt.

4 Indsæt ordene

1. Når man skal lægge et budget, er det vigtigt at man har overblik over alle udgifter som fx husleje og forsikringer, så man ved, hvad man bruger sine penge på.
2. Det er også vigtigt, at man kender sine indtægter, som fx løn eller pension, så man ved, hvad der kommer ind på ens konto.
3. Hvis man har gæld til det offentlige, fx hvis man skylder penge i skat, kan det betyde, at man ikke kan låne penge i banken.
4. Hvis man bruger flere penge, end man har på sin konto, er der overtræk.
5. Man kan søge om et lån i banken eller kreditforeningen, hvis man fx vil købe en bil eller investere i en lejlighed.
6. Mange mennesker har en opsparing som de kan bruge, når de går på pension og ikke længere har den samme indkomst, som da de arbejdede.
7. Det er smart at lægge et budget, hvor man noterer sine indtægter og udgifter, så man ved, hvor mange penge man har til rådighed hver måned.
8. Når man optager et lån i banken, betaler man renter, dvs. en procentdel for at låne pengene.
9. Når man har et stort forbrug og bruger mange penge på luksusvarer, er det svært at spare op, med mindre man har en høj indtægt.

5 Test dig selv

1. værdier man får efter en afdød = en arv
2. når man er ked af noget, man har gjort = fortryder
3. at minimere noget, fx sit forbrug = at skære ned på
4. slet ikke at have nogen penge = at være flad
5. at være i gæld til = at skyld
6. en bon, som man får fx efter et indkøb = en kvittering
7. at hæve flere penge på en konto, end der er = at have overtræk
8. penge man uventet skal betale = uforudsete udgifter
9. at have kontrol over noget = at have styr på
10. person der (ubekymret) elsker fx mad og fester = en livsnyder

6 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 2B

1	2	3	4	5
G	D	F	E	A

1. At folk med højere indkomst betaler mere i skat end folk med lavere indkomst.
2. Hvis ens indkomst overstiger lidt over 600.000 kr. årligt, skal man betale en ekstra topskat på 15 pct.
3. De fleste prioriterer samfundets fælles goder og sociale ydelser meget højt. / Skatten ses som en betingelse for at bevare velfærdsstaten.
4. De borgerlige-liberale partier ønsker lavere skatter og offentlige udgifter.
5. De ønsker en progressiv skattepolitik, hvor dem, der tjener mest, betaler mest i skat.
6. Der har været international svindel med skattekrone.
7. Staten går glip af penge, som kunne være blevet brugt til velfærd. Det skaber desuden unfair konkurrence på arbejdsmarkedet, og dårligere arbejdsvilkår for dem, som arbejder sort.
8. Skattemyndighederne har øget kontrollen, bl.a. skal bankerne indberette til myndighederne, hvis der foregår transaktioner med kontanter, og afskaffelsen af 1000-kronesedlen gør det også sværere at hvidvaske penge.

7 Matching: Dilemmaer

1. Forarget over luksusforbrug
2. Ulighed i parforholdet
3. Et moralsk dilemma
4. Fremtidig gæld
5. Udspekuleret opførsel
6. Uenighed i parforholdet

1. Hvem hader nærighed? Jack
2. Hvem er bange for at få dårlig samvittighed?
Amy
3. Hvem prioriterer karrieren? Louise
4. Hvem er selvopofrende? Jane
5. Hvem føler sig underlegen? Magnus
6. Hvem oplever en generationskløft?
Thomas

8 Grammatik: Imperativ

1. Læg et budget.
2. Tjek alle dine udgifter / abonnementer.
3. Spar op, før du køber.
4. Køb brugte ting.
5. Lav en indkøbsliste.
6. Undgå madspild.
7. Smør madpakke.
8. Sænk dit elforbrug.
9. Spar på vandet.
10. Skrud ned for varmen.

9 Grammatik: Konjunktioner

1. Det er en god ide at tale med en formuerådgiver, hvis man vinder en større lottogevinst.
2. Mange mener, at det er for svært for almindelige lønmodtagere at købe en bolig i hovedstaden.
3. Danmark er et af de lande i verden, hvor man har den højeste indkomstskat.
4. Hvis man har et højt forbrug, mens man studerer, kan man ende med studiegæld.
5. Genbrug er blevet populært, for det er nemlig tit billigt og godt for miljøet.
6. Sort arbejde er arbejde og tjenester, som man ikke betaler skat af.
7. Det er vigtigt at lave et realistisk budget, der medtager alle udgifter og indtægter.
8. Mange studerende har et studiejob, så de ikke skal tage studielån.
9. Cyklen er et populært transportmiddel, fordi det både er sundt og gratis at cykle.
10. Offentlige sundhedsydelser er gratis i Danmark, men sådan er det fx ikke i USA eller Indien.
11. Renten er blevet sænket, hvilket gør det billigere at låne penge.
12. Mange vil gerne købe en bolig i København, selvom det er Danmarks dyreste by at bo i.
13. Priserne på mange dagligvarer er steget, så det er generelt blevet dyrere at købe ind.
14. Mange unge går i skole, og samtidig har de et fritidsjob for at tjene deres egne penge.

10 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 3

1. **Ordklasse:** adjektiv
2. **Ordklasse:** LS-konjunktion
3. **Ordklasse:** adverbium
4. **Ordklasse:** verbum 2
5. **Ordklasse:** adverbium
6. **Ordklasse:** verbum2
7. **Ordklasse:** substantiv
8. **Ordklasse:** adverbium

B. Skriftlig fremstilling og sprogbrug

4 Grammatik: Indsæt modalverber

	A		B		C		D	
0	Selvom		fordi	X	men		derfor	
1	stigende	X	lav		mindre		manglende	
2	omvendt		imidlertid		eftersom	X	selvom	
3	alligevel		endvidere		sjældent		almindeligvis	X
4	mindske		styre		forøge	X	forringe	
5	Derfor		Ydermere		Alligevel		Omvendt	
6	Bruge		tilføje	X	opspare		miste	X
7	muligheder		forhindringer		gevinster		forpligtelser	X
8	imidlertid	X	dermed		alligevel		ligeledes	

Kære Sara

Tusind tak for din mail. Dejligt at høre fra dig! Det lyder godt med den turné, især med en dygtig dansetrup. Jeg kan godt forstå, at du er glad for det tilbud, og jeg synes helt bestemt, at du skal takke ja til det, selvom du ikke får nogen løn. Selvfølgelig burde de betale dig for at tage med på turnéen, men måske kan / vil du få en fastansættelse bagefter. Du vil / kan i hvert fald få mulighed for at vise dem, hvor dygtig en danser du er. Desuden vil / kan det være en kæmpe fordel at have arbejdet med en dansk dansetrup, når du skal søge job i fremtiden. Du lærer sikkert også en hel masse og vil kunne skabe dig et netværk, når du får foden inden for den danske danseverden.

I forhold til din økonomi kan / kunne / skulle du måske låne nogle penge af dine forældre eller din rige bror i USA? Du må også gerne låne lidt penge af mig.

Hvis jeg var dig, ville jeg nok ikke sige op i restauranten, men bede om at få to måneders orlov, så du har et job at vende tilbage til, hvis du ikke kan få arbejde som danser. Du må / bør jo nok indstille dig på, at det kræver hårdt arbejde at slå igennem som danser!

Mht. at lære dansk så synes jeg, du skal melde dig til et lørdagskursus på en sprogskole, når du kommer tilbage fra turneen, og så bør / skal du begynde at tale dansk med dine venner i stedet for engelsk, så er jeg sikker på, at du hurtigt vil / kan blive rigtig god.

Og ja, vi skal / må finde på en gave til Jack. Jeg har lige fået en sweater i gave, som jeg aldrig kommer til at gå med, men som jeg tror, han vil / ville elske. Den er lige i hans farver, brun og orange ;) Hvis vi giver ham den, sparer vi jo begge to penge på en gave. Hvad siger du til at mødes i weekenden, så kan du se sweateren?

Kh ...

5 Forberedelse til DELPRØVE 2: At forklare og begrunde

1. Nogle er imod nedskæringer i det offentlige. En årsag / En grund til det kan være, at nedskæringer muligvis vil forringe velfærdssamfundet.
2. Nogle er imod nedskæringer i det offentlige, fordi, da, eftersom nedskæringer muligvis vil forringe velfærdssamfundet.
3. Nogle er imod nedskæringer i det offentlige. Det skyldes, at det muligvis vil forringe velfærdssamfundet.
4. Nogle er imod nedskæringer i det offentlige. Nedskæringer vil nemlig forringe velfærdssamfundet.
5. Nogle er imod nedskæringer i det offentlige pga., at det muligvis vil forringe velfærdssamfundet.
6. Nogle er imod nedskæringer i det offentlige. En forklaring på det kan være, at nedskæringer muligvis vil forringe velfærdssamfundet.
7. Nogle er imod nedskæringer i det offentlige, for nedskæringer vil muligvis forringe velfærdssamfundet.

7 Grammatik: Ordklasser

VERBUM	SUBSTANTIV	ADJEKTIV
Beskrive	beskrivelse	beskrivende
Vurdere	vurdering	vurderende
argumentere	argumentation	argumenterende
Diskutere	diskussion	diskuterende
Udvikle	udvikling	udviklende
Undersøge	undersøgelse	undersøgende
Stige	stigning	stigende

8 Forberedelse til DELPRØVE 2A: At beskrive et diagram

1. Diagrammet viser, at andelen af elever på privat- eller friskoler i hele landet er steget fra ca. 13 pct. i 2007 til ca. 18 pct. i 2023.
2. Ifølge diagrammet er andelen af børn, der går på privat- eller friskole i hele landet, steget med ca. 5 pct. fra 2007 til 2023.
3. Der er sket en stigning i andelen af børn på privat- eller friskole i landkommunerne fra ca. 11 pct. til ca. 19 pct. mellem 2007 og 2023.
4. Ifølge diagrammet er den største stigning i andelen af børn på privat- eller friskole sket i landkommuner.
5. Andelen af børn på privat- eller friskole er lavere i hovedstadskommuner end i landkommuner.
6. Indtil 2021 var færre børn på privat- eller friskoler på landet end i byen.
7. Generelt har der været en stigning i andelen af børn på privat- eller friskole, så flere forældre fravælger altså folkeskolen i dag end tidligere.

10 Grammatik: Substantiver

Folkeskole eller privatskole?

(1) **Diagrammet** (*t-ord, bestemt form, et bestemt diagram*) viser andelen af elever, der går på fri- eller privatskole fordelt på kommune-grupper fra 2007 til 2023. Ifølge diagrammet er andelen af elever, der går på en privatskole steget markant i hele landet, nemlig fra ca. 13 pct. til 18 pct. (2) **Stigningen** (*n-ord, bestemt form, den førnævnte stigning*) har været størst i landkommunerne, hvor der er tale om en stigning fra 11 pct. i 2007 til 19 pct. i 2023.

Der kan være mange (3) **årsager** (*pluralis, ubestemt form*) til, at flere forældre foretrækker privatskoler frem for folkeskoler.

En (4) **årsag** (*n-ord, ubestemt form pga. 'en'*) kan være, at folkeskolen har været udsat for hård kritik de seneste (5) **år** (*pluralis, bestemt form med 'de'*). I medierne hører vi tit om for store klasser, for få lærere, uro i timerne og manglende (6) **ressourcer** (*pluralis, ubestemt form*) i det hele taget. Folkeskolen har fået et dårligere ry, og derfor er mange forældre måske bange for, at **deres** (7) **børn** (*pluralis, bestemt form med 'deres'*) ikke lærer nok i folkeskolen.

En anden årsag kan være, at der bliver lukket folkeskoler flere (8) **steder** (*pluralis, ubestemt form*) på landet, fordi der bor færre børnefamilier på landet.

En af fordelene ved at vælge en privatskole er, at mange privatskoler har en bestemt pædagogik eller nogle bestemte (9) **værdier** (*pluralis, ubestemt form*), så forældre kan finde en skole, der passer til deres behov og (10) **ønsker** (*pluralis, ubestemt form*), fx en religiøs skole, en kreativ skole eller en lille skole. Privatskoler kan også have ressourcer til at tilbyde ekstra (11) **aktiviteter** (*pluralis, ubestemt form*), som musik og sport.

På den anden side er der også (12) **ulemper** (*pluralis, ubestemt form*) ved at vælge en privatskole til sit barn. En ulempe er selvfølgelig, at det koster penge, mens folkeskolen er gratis. Men efter min mening er **den** største (13) **ulempe** (*ental, bestemt form med 'den'*) imidlertid, at børn kun er sammen med andre børn, der ligner dem selv, da privatskoler ofte tiltrækker **en** ensartet (14) **elevgruppe** (*ental, ubestemt form med 'en'*). Det synes jeg er problematisk, fordi det begrænser børns oplevelse af forskellighed. I folkeskolen kommer børnene derimod fra mange forskellige slags hjem og (15) **kulturer** (*pluralis, ubestemt form*), og det synes jeg er **en** stor (16) **fordel** (*ental, ubestemt form med 'en'*).

12 Fejlretning

Verber

1. Selvfølgelig skal / bør indkomstkatten sættes ned, for det vil skabe mere vækst.
2. Når de rige bidrager mere til samfundet, vil / kan det skabe en større følelse af retfærdighed og solidaritet.
3. Drop topskatten, så pengene kan investeres i nye virksomheder og flere ansatte.
4. Jeg mener, at offentlige udgifter hurtigst muligt bør / skal reduceres.
5. Brug skatten på en ansvarlig og effektiv måde.
6. En årsag til statens høje udgifter kan være for mange offentligt ansatte.

Substantiver

1. En anden ulempe ved at hæve indkomstkatten er, at forbrugerne har færre penge.
2. Ved at hæve topskatten kan man mindske indkomstforskelle og bidrage til en større social lighed.
3. Jeg mener, at skatten bør bruges til offentlige ydelser som sundhed, uddannelse og infrastruktur.
4. Det er ikke en statslig opgave at hjælpe dem, der ikke har nogen penge.
5. Ved at hjælpe dem, der har det svært økonomisk, bidrager alle borgere til et mere solidarisk og sammenhængende samfund.
6. Skatten er en mærkesag for alle politiske partier.

Adjektiver

1. Et rigt samfund som det danske bør sikre, at alle borgere har adgang til basale behov som mad, bolig og sundhed.
2. Politikerne har et stort ansvar for at skabe et samfund, hvor alle har mulighed for at tjene deres egne penge og leve et værdigt liv.
3. Når staten hjælper ressourcesvage grupper med at få uddannelse og job, er det en stor fordel for alle borgere.
4. Velfærdsstaten er efter min mening afgørende for at sikre et mere retfærdigt samfund og en bæredygtig fremtid.
5. Det er nødvendigt med flere nedskæringer i den offentlige sektor.
6. Jeg mener, at mange unge iværksættere i Danmark har for dårlige vilkår.

Forbinderord

1. Nogle studerende tager studielån udover deres SU. SU'en er desuden ikke altid nok til at dække de studerendes udgifter.
2. Nogle virksomheder giver en bonus til udvalgte medarbejdere, derfor de håber, at det vil motivere medarbejderne til at yde en ekstra indsats.
3. Nedskæringer kan måske reducere statens udgifter på kort sigt, for de kan føre til højere omkostninger på længere sigt.
4. Lavere skatter giver folk flere penge mellem hænderne, og derimod stimuleres økonomien.
5. Lavere skat vil reducere omfanget af sort arbejde, som er en stor fordel.
6. A-kassen skaber et sikkerhedsnet, hvis hjælper deres ledige medlemmer fx med ret til dagpenge og hjælp til jobsøgning.

C. Mundtlig kommunikation og sprogbrug

2 Lytteforståelse: Marks historie 🎧

Vil du fortælle lidt om din baggrund?

Jeg voksede op i en toværelses lejlighed i Gellerupparken i Aarhus som søn af en enlig mor, der prøvede at få det hele til at hænge sammen med to rengøringsjobs. Jeg har to ældre brødre, og vi var vant til, at der ikke var særlig mange penge.

Hvordan mærkede du det?

For eksempel fik vi sjældent nyt tøj - jeg arvede altid mine brødres gamle tøj, - og der var aldrig penge til at holde fødselsdag for kammeraterne. Men da jeg var lille, tænkte jeg ikke så meget over, at pengene var små. Det var først, da jeg kom i puberteten og gerne ville imponere pigerne, at jeg synes, det var pinligt at gå rundt i mine brødres gamle bukser og ikke have råd til en computer. Så jeg fik mit første job som flaskedreng i den lokale Fakta som 13-årig. Det var virkelig fedt at tjene sine egne penge, og jeg begyndte at drømme om at blive rig en dag.

Hvordan skabte du din formue?

Jeg har altid brugt meget tid på computeren. Men i stedet for at spille computerspil som mine klassekammerater, lærte jeg en masse om programmering, og det var jeg virkelig god til. Så da jeg var 21, startede jeg min egen IT-virksomhed sammen med to venner fra handelsskolen. Vi udviklede et antivirusprogram, som fik kæmpe succes i Asien. For 10 år siden solgte vi programmet til nogle japanske investorer, og på den måde tjente jeg mine første millioner, penge som jeg har investeret i nye software-projekter.

Hvordan bruger du ellers dine penge?

Jeg er vild med biler og har tre i alt, bl.a. en supersej sportsvogn. Jeg har også en ferielejlighed i Barcelona og en penthouselejlighed midt i Aarhus, hvor jeg bor sammen med min kone. Hende bruger jeg mange penge på, smykker, tøj, beauty, hun får bare lov til at købe, hvad hun vil. Jeg har jo også min mor, som jeg holder meget af. Hun fortjener virkelig noget luksus efter alle de år, hvor hun knoklede for at give os tre drenge en okay barndom. Jeg rejser også en del, og i øjeblikket er Dubai min yndlingsdestination. Min kone er i tredje måned nu, og jeg glæder mig helt vildt til, at den lille kommer. Mit barn skal så meget forkæles! Ikke noget med at gå rundt i brugt tøj eller undvære fødselsdagsfester, det er helt sikkert.

5 Lytteforståelse: En diskussion 🎧

Ida: Hej Noah, det er længe siden! Hvad går du rundt og laver?

Noah: Jeg studerer, men jeg glæder mig til at blive færdig, for jeg er træt af at være på SU og have så få penge.

Ida: Nåh, så du synes, du får for lidt i SU! Mener du virkelig det? Det er da fantastisk, at vi i Danmark kan få en gratis uddannelse, men at vi også skal have penge for at studere, er da helt urimeligt.

Noah: Hvad mener du, er du imod SU? Hvad er dit argument for det?

Ida: Efter min mening bør SU være et lån, ikke en gave fra staten. Selvfølgelig skal vi studerende kunne klare os selv, når vi tager en gratis uddannelse. Den største ulempe ved SU er, at det koster skatteyderne for mange penge. Pengene skal da ikke gå til friske unge mennesker, som bare kan tage et studiejob.

Noah: Hold nu kæft, det kan du da ikke mene. SU'en giver de studerende mulighed for at kunne koncentrere sig om deres studier, så de ikke skal knokle røven ud af bukserne med et studiejob. Desuden giver SU lige adgang til uddannelse for alle, uanset økonomisk baggrund, så selv unge fra familier med få penge kan tage en uddannelse. Faktisk er min holdning, at SU er helt nødvendigt, hvis vi vil bevare et retfærdigt og lige samfund. For min skyld kunne man godt hæve SU'en.

Ida: Det kan jeg kun være uenig i. Hvordan skal den gavebod så finansieres? Over skatten?

Noah: Ja, de rigeste i samfundet skal selvfølgelig betale mere. De slipper alt for billigt i skat, så topskatten skal da hæves. Ellers kan vi ikke bevare velfærdssamfundet.

Ida: Undskyld mig, men dit synspunkt er latterligt langt ude. Hvis vi hæver topskatten, er der alt for få penge til investeringer og forbrug i samfundet. Det vil bremse al initiativ og økonomisk vækst. Vi skal da ikke straffe dem, der arbejder hårdt og skaber vækst, med en topskat.

Noah: Det er det dumme argument, jeg har hørt! Højere skat skaber mere lighed.

Ida: Hold nu op, jeg tror sgu ikke, at vi to bliver enige.

EMNE	ARGUMENTER FOR	ARGUMENTER IMOD
SU	SU giver de studerende mulighed for at koncentrere sig om studierne SU gør at de studerende ikke behøver at arbejde meget ved siden af studierne SU giver adgang til uddannelse for alle uanset økonomisk baggrund / SU er nødvendigt for at skabe et lige og retfærdigt samfund Man burde hæve SU (det er for få penge)	SU bør være et lån Studerende skal kunne klare sig selv SU koster staten for penge Unge bør tage et studiejob
Skat / topskat	De rigeste skal betale mere i skat Topskatten skal hæves hvis velfærdsstaten skal bevares Højere skat skaber mere lighed	Topskat er en hindring for investeringer + forbrug Topskat bremser økonomisk vækst og initiativ Topskat straffer dem, der arbejder hårdt

KAPITEL 3: KULTUR OG LIVSSTIL

A. Læseforståelse og ordkendskab

1 Diskussion og prioritering af værdier

Danmarkskanonen består af følgende 10 værdier:

1. Velfærdssamfundet	6. Det danske sprog
2. Frihed	7. Frivillighed
3. Tillid	8. Frisind
4. Lighed	9. Hygge
5. Ligestilling	10. Den kristne kulturarv

Mette Frederiksen nævner flg. værdier i sin tale: tillid, foreningsliv, samarbejde, det flade hierarki, tør og underspillet humor, handlekraft, velfærdssamfundet

2 Lytteforståelse: Udlændinges syn på Danmark 🎧

1. at bryde sig om	= c. at kunne lide
2. at være overladt til sig selv	= e. efterladt alene uden hjælp
3. svær at komme ind på livet af	= a. at være lukket
4. at have nok i sig selv	= k. uden interesse for andre
5. at værdsætte	= i. at sætte pris på
6. at stole på	= b. at have tillid til
7. at afsky	= d. ikke at kunne fordrage
8. at gå op i	= l. at interesse sig for
9. at falde ned af stolen	= h. at blive overrasket
10. tørlagt	= g. stoppet med at drikke alkohol
11. at prale	= f. at blære sig
12. at være ligeglad med noget	= j. ikke at interessere sig for

	Positivt	Negativt
Joan	den måde børn opdrages på: selvstændige, voksne taler med dem, de får lov til at lege	den måde ældre behandles på: bor alene eller på plejehjem, får sjældent besøg, er ensomme
Chris	folk stoler på hinanden, høj grad af tillid	danskere er lukkede, svære at komme ind på livet af, har nok i sig selv
Songül	stor tolerance overfor minoriteter, kan leve frit som LGBT-person	danskernes kalender tyranni: alt skal planlægges, ingen spontanitet
Pascal	Ligestilling, kvinder er selvstændige og går op i deres karriere, mænd kan gå på barsel og få en aktiv rolle i barnets udvikling	den danske Jantelov, må ikke vise stolthed over ens præstationer eller succes.
Elvira	det flade hierarki og ligheden, rige udstiller ikke deres rigdom	danskere er dårlige til at feste: kedelige, sidder ned og spiser i timevis, danser for lidt
Ken	den danske work-life-balance: man har fri, når man har fri	alkoholkulturen: danskerne kan ikke more sig uden alkohol

UDTRYK

Kan godt lide: at være vild med, at værdsætte, at holde (meget) af, at sætte (stor) pris på, at være begejstret for, at synes (virkelig godt) om

Kan ikke lide: ikke at bryde sig om, at være skuffet over, at være ved at kaste op over, at afsky, at være træt af, ikke at kunne fordrage

Joan

Jeg er vild med den måde, børn opdrages på i Danmark. Danske forældre opdrager deres børn til at være selvstændige. De taler med dem, ikke til dem, og de lytter til deres meninger. Børn får også lov til at lege og være kreative. Min datter er 5 år, og i hendes børnehave sørger pædagogerne for, at børnene udvikler sig og lærer en masse gennem sang og musik, kreative aktiviteter og leg. I Taiwan, hvor jeg kommer fra, skal børn adlyde deres forældre, og lære at være stille fra de er helt små.

Til gengæld bryder jeg mig ikke om den måde, de ældre bliver behandlet på. Mange gamle i Danmark er meget ensomme, fordi de bor alene eller på plejehjem, og familien har alt for travlt til at besøge dem. I Taiwan bliver de ældre passet af familien, og mange bor sammen med deres voksne børn, så de er aldrig alene og overladt til sig selv.

Chris

Da jeg flyttede til Danmark fra USA, blev jeg meget skuffet over, at danskerne er så lukkede og svære at komme ind på livet af. Folk har nok i sig selv. De har deres gamle venner fra skolen, endda fra børnehaven, så de gider ikke rigtig lære nye mennesker at kende. I USA er det lige omvendt. Her bliver udlændinge mødt med en stor åbenhed.

Til gengæld værdsætter jeg virkelig, at folk her i Danmark stoler på hinanden, og samfundet er bygget på tillid. Fx er det helt almindeligt, at forældre trygt lader deres barn sove i barnevognen nede i deres gård eller udenfor en cafe eller restaurant, mens de får en kop kaffe eller en bid mad.

Songül

Jeg holder meget af, at jeg som lesbisk kan være mig selv 100 procent her i Danmark. Der er stor tolerance overfor minoriteter, og folk er fx totalt ligeglade med, at to kvinder kysser hinanden, - i hvert fald i København. I Tyrkiet, hvor jeg kommer fra, er det nærmest umuligt at leve som LGBT-person, fordi tolerancen er så lav.

Men jeg er ved at kaste op over danskernes kalender-tyranni. Hvis man gerne vil ses, er det frem med kalenderen. Og så kan man måske være heldig at få en aftale med en ven om 3 uger! Ikke noget med bare at komme forbi til en kop kaffe. ALT skal planlægges, og det betyder, at spontaniteten dør, og man ses mindre med sine venner.

Pascal

Jeg afskyr den danske Jantelov om, at man helst ikke må vise stolthed over ens præstationer eller succes. Da jeg kom hjem og stolt fortalte min kæreste og hendes familie om min nye chefstilling og gode løn, blev hun nærmest flov og sagde, at jeg ikke skulle prale sådan. Næ nej, jeg skulle da ikke gå rundt og fortælle, at jeg var noget særligt.

På den anden side er der virkelig ligestilling her. Jeg sætter stor pris på, at danske kvinder er så selvstændige og går meget op i deres egen karriere. I forhold til børn og familie er det også et stort plus, at mænd kan gå på barsel og få en aktiv rolle i barnets udvikling.

Elvira

Jeg er meget begejstret for det flade hierarki og ligheden. Du kan sagtens se en toppolitiker komme cyklende til Christiansborg. I firmaet, hvor jeg arbejder, er vi på fornavn med vores leder. Ingen går rundt i slips og jakkesæt, og lederen har ikke noget kontor, men sidder og arbejder sammen med os andre. De rigeste i samfundet flasher heller ikke deres rigdom med fx privatchauffører og diamanter.

Til gengæld er jeg virkelig træt af, at danskerne er så dårlige til at feste. I guder, især familiefester er SÅ kedelige! Man sidder ned i timevis og spiser og spiser og skal snakke med en dødsyg bordherre. Og ind imellem er der nogle lange taler, eller en fjollet sang, som alle skal synge. Først når folk er blevet virkelig fulde, begynder de måske at danse lidt. I Argentina, hvor jeg kommer fra, er maden ikke så vigtig. Der danser man og går rundt og snakker med alle mulige hele aftenen.

Ken

Jeg synes virkelig godt om den danske work-life-balance, altså balancen mellem arbejdsliv og privatliv. Jeg var ved at falde ned af stolen, første gang min leder sagde, at han skulle gå tidligt, fordi han skulle hente sin søn i børnehaven. Jeg fik også at vide, at det var et problem, at jeg havde sendt en e-mail til en kollega i weekenden. Når du har fri, så har du fri. Sådan var det ikke, da jeg boede i Australien. Jeg skulle altid have mobilen åben - også i weekenden.

På den anden side kan jeg ikke fordrage den danske alkoholkultur. Danskere kan ikke more sig uden alkohol, og der er altid en undskyldning for at tage et glas vin eller en øl. Jeg drikker ikke alkohol, og det er mærkeligt for min danske svigerfamilie. I starten troede de, at jeg var tørlagt alkoholiker, men nu har de accepteret, at jeg bare ikke kan lide alkohol.

3 Læseforståelse: Præsenter en tekst

	Tekst A	Tekst B	Tekst C	Tekst D
Emne / Hoved-synspunkt	den danske alkoholkultur er usund	vi må ændre vores livsstil	alle skal have råd til at leve sundt	perfekthedskulturen er skadelig
Argumenter	<ul style="list-style-type: none"> - danskerne drikker for meget - der er et drikkepres - det er skadeligt for ens helbred - fører til meget vold + mange ulykker 	<ul style="list-style-type: none"> vi har en klimakrise / skal reducere co2-udledning 	<ul style="list-style-type: none"> - for dyrt at leve sundt / mange spiser derfor usundt - skader sundheden / dyrt for samfundet - usund livsstil skaber ulighed mellem rig og fattig 	<ul style="list-style-type: none"> - børn og unge ligger under for urealistiske idealer - fører til overdreven selvkritik, dårligt selvværd, stress, angst og depression / mistrivsel
Løsning(er)	<ul style="list-style-type: none"> - lære at feste uden alkohol - advarselmærkater - hæve priser og gem alkohol væk 	<ul style="list-style-type: none"> - spise mindre kød / mere plantebaseret - klimavenlig transport - hæve flypriser - købe genbrug - grøn teknologi 	<ul style="list-style-type: none"> - moms på frugt og grønt skal fjernes - rabatordninger på motion til familier med lav indkomst 	<ul style="list-style-type: none"> - slukke for sociale medier / mindske skærmforbrug - dialog m. børn og unge - stoppe med kritiske kommentarer

4 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 2A

1 = B

2 = B

3 = C

5 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 2B

1	2	3	4	5
D	G	A	F	B

6 Matching og lytteforståelse: Ligestilling 🎧

- 1875 = F. Retten til uddannelse
- 1915 = E. Kvinders stemmeret
- 1966 = G. P-pillen kom til Danmark
- 1973 = A. Fri abort
- 1976 = C. Loven om ligeløn
- 1989 = H. Homoseksuelles ret til registreret partnerskab
- 2012 = D. Homoseksuelles ret til kirkelig vielse
- 2017 = B. MeToo-bevægelsens start

Svar på spørgsmålene:

1. I 1870'erne.
2. Danmarks første kvindelige akademiker og første kvindelige praktiserende læge.
3. Mænd over 30 år med egen husholdning.
4. 4-8 uger.
5. Ca. 40 %.
6. At homoseksuelle par fik de samme rettigheder som par i et ægteskab.
7. En bevægelse mod sexismen og seksuel chikane.
8. Egne erfaringer med seksuel chikane og manglende ligestilling i mediebranchen.

Ligestilling

Den danske kvindebevægelse, som kæmpede for forbedringer af kvinders vilkår, opstod i 1870'erne. Adgang til uddannelse var et helt centralt krav for kvindebevægelsen. Et andet krav var stemmeret for kvinder.

I 1875 lykkedes det kvinder at få adgang til universitetet. Nielsine Nielsen søgte ind på medicinstudiet på Københavns Universitet og blev den første kvinde, som tog en akademisk uddannelse. Efter studierne arbejdede hun som læge frem til sin død og blev dermed Danmarks første kvindelige praktiserende læge. Men først i 1915 blev grundloven ændret, så kvinder fik stemmeret. Før 1915 var det kun mænd over 30 år med egen husholdning, som kunne stemme. Men efter 1915 kunne størstedelen af befolkningen stemme bl.a. kvinder, tjenestefolk og fattige.

De næste 50 år fik kvinder flere og flere rettigheder, bl.a. ret til forældremyndighed over egne børn i forbindelse med skilsmisse og ret til barselsorlov. Dog var barselsorloven til at begynde med ganske kort, fx 4-8 uger i 1933.

I 1966 kom P-pillen til Danmark. Med en effektiv prævention kunne kvinder nu bedre bestemme over egen krop. Det var dog stadig ulovligt at få abort, så mange kvinder blev syge og døde endda, når de fik foretaget en illegal abort. I 1973 kom loven om fri abort. Både P-pillen og fri abort er milepæle i forhold til den seksuelle frigørelse.

I begyndelse af 1960'erne var langt de fleste kvinder hjemmegående husmødre. Men i løbet af 1960'erne og 1970'erne begyndte kvinderne at komme ud på arbejdsmarkedet. I 1972 var ca. 40 % af kvinderne på arbejdsmarkedet og tjente dermed deres egen løn. I 1976 vedtog Folketinget loven om ligeløn, som formelt sikrede kvinder og mænd samme løn for det samme arbejde.

Men kampen for ligestilling var ikke kun kvindekamp. Homoseksuelle kæmpede også for deres rettigheder. I 1989 fik Danmark en lov om registreret partnerskab som det første land i verden. Loven betød, at homoseksuelle par fik de samme rettigheder som par i et ægteskab. Men først i 2012 fik homoseksuelle ret til at indgå ægteskab, og samtidig fik de også ret at blive viet i en kirke.

MeToo, en bevægelse mod sexisme og seksuel chikane, startede i efteråret 2017 i Hollywoods filmindustri og bredte sig via hashtagget #MeToo på de sociale medier. Millioner af kvinder delte deres erfaringer om seksuelle krænkelser og overgreb. I Danmark kom der først stort fokus på MeToo i 2020, da tv-værten Sofie Linde under sin tale på Zulu Comedy Galla delte sine egne erfaringer med seksuel chikane og manglende ligestilling i mediebranchen. MeToo har betydet, at der i dag er stor opmærksomhed på sexisme og krænkende adfærd på arbejdspladser og i andre sammenhænge.

7 Grammatik: Kategoriser og indsæt forbinderord

Tilføjelse	Forklaring	Konsekvens
ligeledes heller ikke desuden også	for pga. dvs. nemlig	derfor således
Modsætning	Eksempel	Uddybning
dog derimod alligevel omvendt til gengæld men selvom imidlertid	fx bl.a.	faktisk dvs.

8 Forberedelse til LÆSEFORSTÅELSE 3

Afsnit 0

lige mange muligheder/rettigheder: ligestilling

succes: sejr

det er fordi: det skyldes

officiel / på papiret: formel

forskelsbehandle pga. køn: kønsdiskriminere

Afsnit 1

virkelig / sand: reel

stor / betydelig: markant

Afsnit 2

store: betydelige

ca.: omkring

Afsnit 3

at bremse / stoppe: at lægge låg på

Afsnit 4

en minoritet: i undertal

Afsnit 5

lang uddannelse: videregående uddannelse

Afsnit 6

i mindretal: underrepræsenterede

Afsnit 7

at have kontrol over: at holde styr på

Afsnit 8

hvad angår: i forhold til

motivation: incitament

	A		B		C		D	
0	derfor	X	desuden		ligeledes		derimod	
1	heller ikke		derfor		imidlertid	X	ligeledes	
2	Faktisk	X	Derimod		Alligevel		Omvendt	
3	også		pga.		dvs.		bl.a.	X
4	alligevel		ligeledes	X	til gengæld		heller ikke	
5	Dog	X	For		Men		Derfor	
6	Pga.		Nemlig		For		Selvom	X
7	også		heller ikke	X	alligevel		især	
8	imidlertid		omvendt		derimod		således	X

9 Grammatik: Konjunktioner og pronomener

1. Kan du fortælle mig, om kvinder har ret til fri abort i dit hjemland?
2. Jeg vil flytte tilbage til mit hjemland, hvis jeg ikke får en højere løn.
3. Jeg er ikke sikker på, om han har ret til længere barsel.
4. Hvis du ikke kan få en lederstilling, skal du sige op.
5. Jeg spørger ham, om han kender Nielsine Nielsen.
6. Jeg kan godt spørge hende, hvis du vil have det.
7. Man kan ikke vide, om Metoo-bevægelsen fortsætter.
8. Spørgsmålet er, om der nogensinde bliver fuld ligestilling.

1. Før 1915 var det kun mænd over 30 år, som kunne stemme.
 2. Danmark er et land, hvor der er fri abort.
 3. I 1989 vedtog Danmark, som det første land i verden, loven om registreret partnerskab.
 4. I 2012, hvor homoseksuelle fik ret til at blive viet, var Helle Thorning-Schmidt statsminister.
 5. Metoo startede i Hollywood, hvor millioner af kvinder delte deres erfaringer om seksuelle krænkelser og overgreb på de sociale medier.
 6. I 1976 kom loven om ligeløn, som formelt sikrede kvinder og mænd samme løn for det samme arbejde.
 7. Der er stadig mange kvinder, som laver det meste husarbejde.
 8. Der er mange hjem, hvor kvinder og mænd deler husarbejdet.
-
1. Mange unge drikker sig fulde til fester, hvilket er helt almindeligt i Danmark.
 2. Mange unge drikker sig fulde til fester, som bliver holdt i weekenden.
 3. Jeg havde drukket en halv flaske vin, som var meget dyr.
 4. Jeg havde drukket en halv flaske vin, hvilket var nok til at gøre mig beruset.
 5. Jeg skal på en date med René, hvilket jeg glæder mig meget til.
 6. Jeg skal på en date med René, som jeg har fået kontakt til på nettet.
 7. Jeg har fået den kæreste, som jeg længe har drømt om.
 8. Jeg har fået en kæreste, hvilket betyder, at jeg har slettet min datingapp.

B. Skriftlig fremstilling og sprogbrug

1 Grammatik: Hvad ved du om verbernes former?

Nutid eller infinitiv

1. Politikerne diskuterer, om man skal indføre kønskvoter og dermed tvinge virksomheder til at ansætte flere kvindelige ledere.
2. Mange mener, at singlekulturen udfordrer traditionelle opfattelser af parforhold, da flere vælger at prioritere karriere samtidig med, at de fokuserer på personlig udvikling og selvstændighed.

Passiv eller infinitiv

1. Det bedste resultat, hvis man vil tabe sig og holde vægttabet over tid, opnås ved en kombination af at spise mindre og motionere / at motionere mere.
2. Love skal vedtages for at beskytte homoseksuelles rettigheder. Hvis ikke homoseksuelles rettigheder anerkendes, er der ikke lighed for alle i samfundet.

Datid eller passiv

1. Danmarkskanonen blev iværksat i 2016 af daværende kulturminister Bertel Haarder. Han beslattede, at der skulle findes 10 værdier, som blev opfattet som særligt danske.
2. Der blev afholdt en offentlig afstemning, hvor folk, som havde lyst, stemte på de værdier, de opfattede som vigtigst.

Førnutid eller datid

1. Selvom vi nu har haft to kvindelige statsministre, er kvinder stadig underrepræsenterede i politik. Men antallet af kvinder i Folketinget er steget gennem de senere år. I 1981 var 42 af Folketingets i alt 179 medlemmer kvinder, men ved valget i 2022 kom 78 kvinder ind i Folketinget.
2. Mænd fik ret til barselsorlov i 1984. Antallet af mænd på barsel har været stigende, siden barselsorloven for mænd trådte i kraft for over 40 år siden.

2 Forberedelse til DELPRØVE 1: At kommentere og udtrykke sympati

1. Min kæreste er et rodehoved og gider aldrig gøre rent. = g
2. Jeg er begyndt at løbe og har allerede tabt et par kilo. = f
3. Jeg er træt af at være single og savner en kæreste. = a
4. Jeg er blevet vegetar og føler mig bedre tilpas nu. = b
5. Jeg er bekymret for min datter, som ikke har nogen venner. = h
6. Jeg overvejer at tage på højskole til sommer. = c
7. Min gode ven har ikke inviteret mig med til sin fest. = d
8. Jeg har lige fundet ud af, at jeg er gravid. = e

3 Forberedelse til DELPRØVE 1: At give råd og foreslå noget

1. at ignorere / ikke at tage sig af: at lade som ingenting
2. at tilstå / sige man har gjort noget (dumt): at indrømme
3. at få for stor magt / fylde for meget: har taget overhånd
4. at være følelsesmæssigt ustabil: humør svinger
5. at forstå / fatte: at sive ind
6. at være vild med / besat af: at være opslugt af
7. at involvere sig for meget / stikke sin næse i: at blande sig
8. at være ivrig / være begejstret: at være fyr og flamme

5 Grammatik: Indsæt verber i den rigtige form

Kære Joe

Tak for din mail - skønt at høre fra dig. Jo tak, det går vildt godt med at bo i kollektiv her i lejligheden på Vesterbro. Vi har et værelse hver, og så deler vi en stor stue. Jeg var selvfølgelig lidt nervøs for at skulle flytte sammen med tre andre, som jeg ikke kendte i forvejen. Men det er faktisk super hyggeligt, og jeg er blevet rigtig gode venner med alle mine roomies.

Angående jeres barsel, synes jeg helt bestemt, at I skal vælge at tage til Australien fremfor at blive i kolde klamme Danmark! Det er en unik chance for at rive nogle måneder ud af kalenderen og få en kæmpe oplevelse sammen med familien. Så rejs endelig ud i verden med lille Thor!

Med hensyn til at forbedre dit mundtlige dansk, er det vigtigste uden tvivl, at du taler dansk med danskere. Lige efter jeg havde bestået PD3, blev jeg besøgsven på et plejehjem for Edith, en sød, ældre dame. Jeg besøgte hende en gang om ugen, og vi tilbragte mange timer sammen, hvor vi talte om alt mellem himmel og jord. Så måske skulle du også prøve at blive frivillig besøgsven?

Du har ret i, at det kan være svært at få danske venner. Men du er jo glad for at cykle, så måske kunne du overveje at blive medlem af en cykelklub? En fælles hobby er altid et godt sted at starte, hvis man vil finde nye venner. Så mit bedste råd er: Meld dig ind i en cykelklub!

Hvad med at mødes til en øl snart, så jeg også kan se lille Thor? Jeg har tid den kommende weekend.

Mange hilsner

Leonard

6 Forberedelse til DELPRØVE 2: At forklare og begrunde

1. Intensiv træning kan være usundt. Kroppen overbelastes nemlig ofte, så der er større risiko for skader.
2. Intensiv træning kan være usundt, for kroppen overbelastes ofte, så der er større risiko for skader.
3. Intensiv træning kan være usundt. Det skyldes, at kroppen ofte overbelastes, så der er større risiko for skader.
4. Intensiv træning kan være usundt, fordi/da/eftersom kroppen ofte overbelastes, så der er større risiko for skader.
5. Intensiv træning kan være usundt, pga. at kroppen ofte overbelastes, så der er større risiko for skader.
6. Intensiv træning kan være usundt. En forklaring på det kan være, at kroppen ofte overbelastes, så der er større risiko for skader.

8 Forberedelse til DELPRØVE 2A: Vurder beskrivelser af et diagram

Beskrivelse A

Beskrivelsen fokuserer primært på mænds alkoholforbrug i en meget detaljeret form og undlader at beskrive den generelle tendens, nemlig befolkningens faldende alkoholforbrug. Udtryk som "vertikal / horisontal akse" er helt overflødige.

Beskrivelse B

Beskrivelsen angiver kort og præcist diagrammets vigtigste tendenser, nemlig det faldende alkoholforbrug generelt samt de markante kønsforskelle. Denne beskrivelse lever op til de krav der stilles i opgaven.

Beskrivelse C

Beskrivelsen er lidt for detaljeret og mangler at nævne kønsforskelle i alkoholforbrug .

Beskrivelse D

Beskrivelsen er upræcis og sprogligt mangelfuld med for mange gentagelser. Desuden fremhæves forskellen på mænds og kvinders alkoholforbrug som den vigtigste tendens, og ikke at alkoholforbruget over 10 genstande generelt har været faldende. Der er manglende konsekvens i forhold til brugen af "procent" og "%". Man bør også skrive ca., når man referer til tal i et diagram, som man ikke helt præcist kan aflæse, sådan som de øvrige beskrivelser gør det.

11 Dictogloss

Besvarelse af Delprøve 2B: Børneopdragelse

I dag er der mange måder at opdrage sine børn på.

Jeg er selv vokset op i en familie med disciplin. I mit barndomshjem var der klare regler for, hvad man måtte og ikke måtte, og vi børn havde mange pligter. Jeg synes, det var en god barndom, og selvom mine forældre var strenge, fik vi også masser af kærlighed.

Efter min mening skal børn opdrages med disciplin og klare regler. Disciplin kombineret med kærlighed lærer børn at respektere andre mennesker og opføre sig ordentligt i sociale sammenhænge. Børn har brug for regler, der giver struktur i deres hverdag. De bliver trygge af at vide, hvad de må og ikke må.

I forhold til en friere børneopdragelse mener jeg, at den største ulempe er, at børnene bliver forvirrede, fordi de ikke er vokset op med klare grænser for, hvad der er acceptabelt. De forstår ikke, hvad der forventes af dem. Og de forstår ikke altid, at et nej er et nej. Mange af disse børn kommer derfor til at virke uopdragne.

På den anden side kan en mere fri børneopdragelse gøre børn mere selvstændige. Hvis man får lov til mange ting, når man er barn, bliver man god til selv at tage initiativ og træffe beslutninger som voksen. Man lærer at tage ansvar og stå på egne ben. En anden fordel er, at børn, der ikke har så mange pligter, har mere tid til at lege, hvilket gør dem mere kreative.

12 Fejlretning

Verber (1)

1. Efter min mening kan samfundet ændre befolkningens alkoholvaner ved en række tiltag, som bl.a. bør ske i form af strammere regulering. (*infinitiv efter modalverbum*)
2. Vejledning til forældre bør styrkes, så de er i stand til at guide deres børn i forhold til alkohol. (*s-passiv kombineret med et modalverbum, der er fokus på handlingen (vejledning til forældre) og ikke den/det, som udfører handlingen*)
3. At anerkende og støtte børns unikke personligheder kan hjælpe dem med at udvikle selvtillid. (*infinitiv med 'at' som styrelse i en præpositionsforbindelse*)

Substantiver (2)

1. Det er meget vigtigt, at de sociale normer ændres, så det bliver helt acceptabelt at sige nej tak til alkohol ved fester og private sammenkomster. (*substantiv i pluralis*)
2. At opdrage børn til at være empatiske og respektfulde overfor andre er en vigtig del af deres socialisering. (*substantiv efterfulgt af pronomener har ubestemt form*)
3. Børn, der får klare retningslinjer, kan udvikle en evne til at fokusere på opgaver, hvilket kan være en fordel senere i livet. (*substantiv i pluralis*)

Adjektiver (3)

1. Det er alt for billigt at købe alkohol i Danmark, som har lavere alkoholpriser end de øvrige skandinaviske lande. (*adjektiv i komparativ*)
2. Børn lærer ofte ved at iagttage deres forældre, så efter min personlige mening er det vigtigt at være et godt forbillede. (*adjektiv i e-form efter possessivt pronomen*)
3. Alkoholisme kan påvirke en persons fysiske og mentale sundhed samt generelle livssituation. (*adjektiv i e-form efter genitiv*)

Pronominer (4)

1. Forældrene kan spille en stor rolle i forhold til at være gode rollemodeller for deres børn, hvilket jeg og mine søskende manglede i vores barndomshjem. (*possessivt pronomen i e-form - bøjes efter det substantiv, der følger*)
2. Børn har brug for støtte og opmuntring fra deres forældre, hvis børnene skal udvikle sig i en positiv retning allerede fra de er små. (*refleksivt pronomen – 'sig' bruges når man henviser til sætningens subjekt*)
3. Forældrene var i tvivl om, hvilken opdragelsesmetode der var bedst for deres børn. (*personligt pronomen i genitiv*)

Ordstilling (5)

1. Ydermere er det vigtigt at lave offentlige kampagner, som informerer mere generelt om alkoholens skadelige virkninger og de konsekvenser, som alkoholisme kan have for sundheden. (*A+VS-ordstilling: inversion efter adverbiet 'ydermere'*)
2. I børneopdragelse er det vigtigt at sætte grænser og have tydelige regler, som hjælper børn med at forstå, hvad de må og ikke må. (*ledsætning med SV-ordstilling*)
3. Hvis forældre er konsekvente, lærer børn lettere at forstå regler. (*VS-ordstilling i en hovedsætning efterfulgt af en ledsætning*)

Stavefejl (6)

1. Det påvirker alle i familien, hvis en af forældrene er alkoholiker.
2. Børn, der vokser op med autoritære forældre, kan udvikle en stærkere følelse af ansvarlighed.
3. Uddannelse og tidlig indsats kan hjælpe med at forebygge alkoholisme blandt unge.

Forkert ord (7)

1. Der bør desuden være flere tilbud til alkoholikere, som gerne vil ud af deres alkoholmisbrug.
2. Det er vigtigt at give børn mulighed for selv at træffe beslutninger, så de lærer ansvarlighed.
3. Hvis man drikker for meget i længere tid, kan det føre til/ resultere i alkoholisme.

Ord mangler (8)

1. Der bør også være støtte og hjælp til børn og unge, som har en forælder eller et andet nært familiemedlem, der er alkoholiker.
2. En autoritær opdragelse med klare grænser og regler giver børn en følelse af sikkerhed og struktur i deres hverdag.
3. Salg af alkohol burde forbydes i kiosker og supermarkeder, da det er alt for nemt at få fat i.

C. Mundtlig kommunikation og sprogbrug

2 Lytteforståelse: En diskussion

Amalie: Hvad så Henry, hvordan er det at være på barsel som mand?

Henry: Det er vel ligeså hårdt som for en kvinde. Men det er også skønt at være så meget sammen med lille Karl.

Amalie: Jeg er imponeret over, at I har valgt at dele barslen hjemme hos jer. Deler I så også al husarbejdet?

Henry: Ja, selvfølgelig! Ligestilling i hjemmet er fundamentet for et sundt og harmonisk parforhold.

Amalie: Det er jeg helt med på, men det afhænger jo også af, hvad der fungerer bedst i den enkelte familie.

Nogle gange er det mest praktisk, at den ene part tager sig af hjemmet, mens den anden fokuserer på karrieren. Den, som arbejder mest og tjener mest, bør selvfølgelig ikke lave lige så meget derhjemme.

Henry: Jeg kan godt forstå din pointe, men problemet er, at manden tit tjener mest. Hvis vi fortsætter med at acceptere, at kvinder har hovedansvaret for husarbejde og børnepasning, forstærker vi de gamle stereotyper. Det er vigtigt, at børn oplever, at faren er lige så god til at passe børn, lave mad og gøre rent som moren. Kun sådan kan vi ændre normerne.

Amalie: Jeg forstår dit synspunkt, men for mig at se handler det om, at vi ikke er ens. Man skal respektere de naturlige forskelle mellem kønnene. Der er nogle ting, kvinder er bedre til end mænd, og så er der andre opgaver, som havearbejde og reparationer af huset, det er bedst at overlade til manden.

Henry: Jeg må sige, at jeg har en helt anden opfattelse. Kønsforskelle er ikke biologisk bestemt. Mange af de ting, vi tror, mænd og kvinder er gode til, er noget, de har lært i barndommen og gennem deres socialisering og ikke noget, som er medfødt.

Amalie: Det kan jeg ikke se logikken i. Mener du så også, at piger og drenge skal opdrages ens?

Henry: Absolut, det er jeg helt overbevist om. Piger og drenge skal opdrages ens og have de samme muligheder uden at blive begrænset af stereotype kønsroller. Det er vores opdragelse, der former, hvordan drenge og piger opfører sig.

Amalie: Det kan jeg godt følge dig i, men der er en naturlig, biologisk forskel på kønnene, det må vi acceptere. Drenge elsker konkurrence og fysiske lege, piger vil hellere lege mere stille og kreative lege.

Henry: Jeg hører, hvad du siger, og selvfølgelig må børn lege, som de har lyst til. Men hvis vi ikke opdrager børn ens, får vi aldrig fuld ligestilling i samfundet.

Amalie: Det ser jeg anderledes på. Det kan være svært at navigere i en manderolle som voksen, hvis du ikke har fået lov til at være dreng i dit barndomshjem. Børn bliver forvirrede, hvis der ikke er forskel på opdragelsen af drenge og piger.

Henry: Det kan sørme diskuteres. Hvis vi ikke ændrer stereotyperne, reproducerer vi dem jo bare. Vi bør opmuntre både drenge og piger til at udforske alle mulige interesser, uden at de skal passe ind i bestemte kasser. Kan vi ikke bare være mennesker i stedet for stereotype kønsroller?

Amalie: Præcis! Det har du fuldstændig ret i. Du har givet mig noget at tænke over, Henry. Det er derfor, jeg elsker at diskutere med dig.

Henry: Jeg kunne ikke være mere enig! Jeg elsker også at være uenig med dig, Amalie.

EMNE	ARGUMENTER FOR	ARGUMENTER IMOD
Ligestilling	<p>Ligestilling i hjemmet er fundamentet for et sundt og harmonisk parforhold</p> <p>Børnene skal opleve ligestilling fra de er små for at ændre normerne/de gamle stereotyper</p>	<p>Ligestilling i hjemmet afhænger af, hvad der fungerer bedst i den enkelte familie. Kan være mest praktisk at den ene fokuserer på hjemmet og den anden på karrieren. Den, som arbejder/tjener mest, skal ikke lave lige så meget derhjemme</p> <p>Vi er ikke ens, der er nogle ting, kvinder er bedre til, andre ting mænd er bedst til</p>
Børneopdragelse	<p>Kønnsforskelle er ikke biologisk bestemt</p> <p>Piger og drenge skal opdrages ens og ikke begrænses af stereotype kønsroller</p> <p>Hvis vi ikke opdrager børn ens, får vi aldrig fuld ligestilling i samfundet</p>	<p>Der er en naturlig biologisk forskel på kønnene</p> <p>Piger og drenge skal ikke opdrages ens</p> <p>Børn bliver forvirrede, hvis der ikke gøres forskel på drenge og piger</p>

3 Grammatik: Substantiver

1. Henry mener, at ligestilling i hjemmet er fundamentet for et sundt og harmonisk parforhold.
2. Amalie mener, at den part i et forhold, som fokuserer på sin karriere og tjener mest, ikke bør lave ligeså meget derhjemme.
3. Henry mener, at hvis vi fortsætter med at acceptere, at kvinder har hovedansvaret for husarbejde og børnepasning, forstærker vi de gamle stereotyper.
4. Det er Amalies holdning, at der er en naturlig, biologisk forskel på kønnene.
5. Det er Henrys holdning, at de traditionelle kønsroller dannes via socialisering.
6. Ifølge Amalie skal man respektere de naturlige forskelle mellem kønnene.
7. Ifølge Henry skal piger og drenge opdrages ens og have de samme muligheder uden at blive begrænset af stereotype kønsroller.
8. Det er Amalies opfattelse, at børn bliver forvirrede, hvis der ikke er forskel på opdragelsen af drenge og piger.
9. Det er Henrys opfattelse, at hvis vi ikke opdrager børn ens, får vi aldrig fuld ligestilling i samfundet.
10. Amalie og Henry er enige om, at vi bare skal være mennesker i stedet for stereotype kønsroller.

KAPITEL 4: Kriminalitet og straf

A. Læseforståelse og ordkendskab

2 Forskellige former for kriminalitet

1. smugleri	3. hærværk	5. butikstyveri
2. indbrud	4. sexchikane	6. røveri
-
- Bygningen var blevet overmalet med graffiti, og hoveddøren var blevet ødelagt. Den var blevet udsat for hærværk i løbet af natten.
 - Turister skal passe på i metroen og holde øje med deres punge og mobiltelefoner, så de ikke bliver udsat for lommetyveri.
 - Bestikkelse er et stort problem i nogle lande, hvor internationale firmaer må betale store pengebeløb til højtstående embedsmænd for at få lov til at etablere sig i landet.
 - En mand kom ind i kiosken og truede sig til et større pengebeløb. Bagefter ringede den chokerede ekspedient til politiet og fortalte, at der var sket et røveri.
 - Familien kom hjem fra ferie og opdagede, at der havde været indbrud i deres lejlighed. Ikke kun elektronik, men også designermøbler og smykker var blevet stjålet.
 - En kvinde fik stjålet sit pas, kørekort, visakort og dåbsattest. Det kunne tyde på, at der var tale om et identitetstyveri.
 - Hvis man fx køber en brugt designerstol, som er meget billig, skal man sørge for at se en kvittering. Ellers gør man sig måske skyldig i hæleri.
 - Toldere i Københavns Lufthavn opdagede 450 gram kokain i en mands mavesæk, og han blev anholdt for forsøg på smugleri af narkotika.
 - Landets butiksdetektiver har travlt. Der er nemlig mange, som bliver taget i butikstyveri i takt med, at priserne på bl.a. fødevarer stiger.
 - Hvis man oplever sjofle kommentarer eller uønskede berøringer fra ens kollega eller leder, er der tale om sexchikane.

3 Hvilket ord passer ikke?

1. afsone - sidde inde - i fængsel	5. dom - straf - bøde
2. svindel - tyveri - bedrageri	6. myrde - dræbe - slå ihjel
3. anklager - dommer - forsvarer	7. narkotika - rusmidler - stoffer
4. indsat - fange - kriminel	8. tyveri - indbrud - røveri

4 Quiz om kriminalitet

1. 15 år	5. en ren straffeattest
2. Byretten - Landsretten - Højesteret	6. 1997
3. 24 timer	7. 1967
4. en betinget dom	8. 1921

5 Grammatik: Ordklasser og antonymer

Verber til substantiver

at anholde: en anholdelse
 at behandle: en behandling
 at tillade: en tilladelse
 at smugle: et smugleri
 at sigte: en sigtelse
 at afpresse: en afpresning
 at konfiskere: en konfiskering
 at bestikke: en bestikkelse
 at bedrage: et bedrageri
 at forebygge: en forebyggelse

Substantiver til verber

en anholdelse: at anholde
 en efterforskning: at efterforske
 en lovgivning: at lovgive
 en erstatning: at erstatte
 en tilståelse: at tilstå
 en løsladelse: at løslade

en frikendelse: at frikende
 en bekæmpelse: at bekæmpe
 et snyderi: at snyde
 et røveri: at røve

Antonymer:

1. dømt: frikendt
1. gerningsmanden: ofret
2. lovligt: ulovligt / forbudt
3. anklageren: forsvareren
4. betinget: ubetinget
5. skyldige: uskyldige
6. hårdere: mildere
7. straffet: ustraffet
9. plettet: ren
10. private: offentlige

6 Læseforståelse: Overskrifter og artikler

	Artikel A	Artikel B	Artikel C	Artikel D
Forbrydelse	deling af nøgenbilleder og videoer på nettet	smugling af 650.000 vanedannende, receptpligtig medicin	hærværk af maleri	telefonsvindler for 15 millioner kroner
Evt. gerningssted		Hestetrailer / grænsen ved Padborg	Museum Jorn, Silkeborg	
Gerningsperson	23-årig mand fra Glostrup	En 63-årig udenlandsk mand	Ibi-Pippi Orup Sommer, dansk kunstner og forfatter	fire unge mænd
Evt. offer / ofre	57 unge kvinder			425 ældre borgere
Straf	to år og tre måneders ubetinget fængsel + betale erstatning til 22 ofre	fire års ubetinget fængsel indrejseforbud for bestandig	erstatning på 1,9 millioner kroner	22 års ubetinget fængsel i alt til gerningsmændene

7 Grammatik: Passiv

1. En 25-årig ung mand dømmes for voldtægt.
2. Turister i København udsættes for lommetyveri.
3. Cyberkriminelle netværk infiltreres jævnligt af politiet.
4. Forbrydelsen efterforskes ikke længere (af politiet).
5. Bevismateriale indsamles fra gerningsstedet / bevismateriale fra gerningsstedet indsamles (af politiet).
6. De konfiskerede varer sendes til destruktion (af myndighederne).
1. Over 50 demonstranter blev arresteret.
2. Min computer blev stjålet i går.
3. Yngre kvinder bliver udsat for seksuel afpresning.
4. Fartbilisten blev bedt om at køre ind til siden.
5. Togvogne bliver overmalet med graffiti.
6. 2 kilo heroin blev fundet i en kvindes kuffert i Københavns Lufthavn.

8 Forberedelse til DELPRØVE 2A

1. **SANDT** (jeg lærte meget om mig selv)
2. **FALSK**
3. **SANDT** (svært at stole på nogen)
4. **SANDT** (hvis man har en psykisk robusthed, er det muligt at komme igennem det uden for mange mén)
5. **SANDT** (min frygt for at miste kontakten til mit netværk)
6. **FALSK**
7. **FALSK**
8. **SANDT** (fik mig til at reflektere over mine handlinger, og hvad de har betydet for ofrene)

1. C 2. C 3. B

at sidde i fængsel:

1. at være indsat
2. at afsone
3. at sidde inde
4. bag tremmer

forfærdelig: ududdholdelig

fængslede personer: indsatte

konflikter:

1. konfrontationer
2. sammenstød

at være sammen med: omgås

kedelig: ensformig

udholdelig: tålelig

mental styrke: psykisk robusthed

støtte:

1. opbakning
2. hjælp

at ændre sit liv:

1. at starte på et nyt kapitel
2. at bryde den negative spiral
3. at skifte kurs
4. at starte på en frisk

9 Forberedelse til DELPRØVE 2B

1	2	3	4	5
D	G	F	A	C

10 Lytteforståelse: Offer for en svindler 🎧

Jeg hedder Niels og er 37 år. Jeg er landmand og bor og arbejder på en gård lidt uden for Vejle, hvor jeg har en **svineproduktion**. Jeg er meget introvert og har altid haft **vanskeligt** ved det med kærlighed. Når man så ovenikøbet bor langt ude på landet uden andet selskab end dyrene og en mandlig **landbrugsmedhjælper**, så er det svært at møde den eneste ene. Jeg har i mange år følt mig meget **ensom**. Men for et år siden lavede jeg en profil på en datingside, og kort tid efter skrev Emilia, en 33-årig sygeplejerske fra Barcelona i Spanien. Ikke alene var Emilia utrolig smuk, hun virkede også varm og **omsorgsfuld**. Vi skrev sammen hver dag i flere måneder, og jeg følte virkelig, at jeg havde mødt en, der forstod mig. Vi aftalte, at hun skulle komme til Danmark og besøge mig. Jeg kunne jo ikke komme til Spanien på grund af dyrene. Men hver gang vi havde aftalt en dato, skete der altid **mærkelige** ting. Så havde hun haft **indbrud**, og hendes pas var blevet **stjålet**. En anden gang havde hun brugt alle sine penge på lægehjælp, fordi hendes mor var blevet meget syg. Hun bad mig om økonomisk hjælp, og jeg begyndte at sende penge til hende, selvom jeg havde det **skidt** med det.

Så en dag, da jeg sagde nej, fordi jeg ikke havde flere penge, stoppede hun pludselig med at svare, ja det var sgu som om, hun forsvandt fra **jordens** overflade. På det tidspunkt havde jeg mistet omkring **135.000** kroner, dvs. hele min opsparing, penge, som politiet siger, jeg aldrig vil se igen. Jeg ved nu, at jeg har været offer for kærlighedssvindler. Emilia er en del af et **kriminelt** netværk, der træner folk i at udnytte ensomme mennesker og **manipulere** med dem. Derfor fortæller jeg min historie, så andre ikke skal udsættes for det samme. Man skal **aldrig** sende penge til en, man ikke har mødt i virkeligheden. Det er mit bedste råd.

1. Han er meget introvert og har altid haft vanskeligt ved det med kærlighed / bor langt ude på landet.
2. Emilia, en 33-årig sygeplejerske fra Barcelona i Spanien.
3. Hun virkede også varm og omsorgsfuld.
4. På grund af dyrene.
5. Hun havde haft indbrud, hendes pas var blevet stjålet og hun havde hun brugt alle sine penge på lægehjælp, fordi hendes mor var blevet meget syg.
6. Han havde det dårligt.
7. At Emilia er en del af et kriminelt netværk.
8. Man skal aldrig sende penge til en, man ikke har mødt i virkeligheden.

11 Forberedelse til DELPRØVE 3: Kriminalitet og straf

	A		B		C		D	
1	fremme		bekæmpe	x	tilskynde		bekræfte	
2	nemlig	x	ligeledes		ydermere		derfor	
3	kravet til		formålet med		årsagen til		hensynet til	x
4	beregne		forlænge		øge		mindske	x
5	dog	x	desuden		alligevel		nemlig	
6	Påstanden		Grunden	x	Forudsætningen		Kravet	
7	omkostninger		udfordringer		ressourcer	x	Forudsætninger	
8	Alligevel		Derfor	x	Derimod		Imidlertid	

ARGUMENTER FOR	ARGUMENTER IMOD
<ul style="list-style-type: none"> - hvis folk straffes hårdere, vil de ikke begå ny kriminalitet igen - det vil øge trygheden i samfundet - retfærdighed og hensynet til offeret 	<ul style="list-style-type: none"> - strengere straffe ikke har en særlig god effekt. - forhindrer ikke kriminelle i at begå ny kriminalitet - mange bliver mere kriminelle af at sidde i fængsel

12 Grammatik: Ordstilling

SVA-Ordstilling = HOVEDSÆTNINGER

HS-konjunktion	subjekt S	verbal 1 V1	adverbial A	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
For	de	mener	nemlig		at hvis folk straffes ...
Men	der	er	også		spørgsmålet om ...
Så	et argument for strengere straffe	er	også		hensynet til offeret.

SAV-ORDSTILLING = LEDSÆTNINGER

LS-konjunktion	subjekt S	adverbial A	verbal 1 V1	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
hvordan	vi	bedst	kan		bekæmpe kriminalitet
om	hårdere straffe	rent faktisk	hjælper		
at	det	generelt	vil	øge	trygheden ...

VS-ORDSTILLING = HOVEDSÆTNINGER (med foranstillet adverbial)

Adverbial A	verbal 1 V1	subjekt S	adverbial A	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
I medierne ...	bliver	der	tit	snakket	om ...
I Danmark	arbejder	man	derfor også		med ...
I fængslet	får	de indsatte	desuden		tilbud om ...

VS-ORDSTILLING = HOVEDSÆTNINGER (efter en ledsætning)

Ledsætning	verbal 1 V1	subjekt S	adverbial A	verbal 2	objekt, prædikat, adverbial mv.
hvis ...,	vil	de	ikke	begå	ny kriminalitet igen
Mens folk ...,	kan	de	jo ikke	begå	ny kriminalitet
Når folk ved ...,	er	der	ikke		så stor sandsynlighed for ...

B. Skriftlig fremstilling og sprogbrug

1 Forberedelse til DELPRØVE 1: At kommentere og udtrykke sympati

1. Jeg har lige fået stjålet min pung. = f / g	a. Det kan jeg godt forstå.
2. Jeg har lige fået en bøde for at køre for stærkt. = c / d / f	b. Det lyder helt urimeligt.
3. Der er flere banderelaterede skyderier i mit kvarter. = e / h / g	c. Det er vel kun rimeligt.
4. Jeg er blevet snydt af en falsk webshop. = b / f / g	d. Hvor er det dumt gjort.
5. Jeg har sagt mit job op pga. en kollegas sexchikane. = b / g	e. Det lyder problematisk.
6. Jeg har forbudt min søn at ryge hash. = a / c	f. Det er vel nok ærgerligt.
7. Min nabo og hans kæreste skændes og slås hele tiden. = e / g / h	g. Det er jeg ked af at høre.
8. Jeg tror, jeg har købt en hælervare på nettet. = d	h. Hvor er det skræmmende.

2 Grammatik: At give råd og foreslå noget

- Jeg kan godt forstå, at du er bekymret over, at din datter har stjålet tøj i flere butikker. Har du prøvet at snakke med hende om, hvorfor hun gør det?
- Du skriver, at du igen har haft indbrud i din bil. Hvad med at parkere et mere sikkert sted?
- Det lyder ikke så godt, at din kæreste ryger hash hver dag. Hvis jeg var dig, ville jeg i første omgang søge professionel rådgivning om misbrug.
- Det er faktisk ulovligt, at din nabo slår sine børn. Jeg synes, du straks skal henvende dig til kommunen.
- Mht. din håndværker, som gerne vil arbejde sort, kan jeg godt forstå, at du er i tvivl. Men i din situation ville jeg nok takke ja.
- Jeg kan godt forstå, at du er træt af din chef og hendes sjofle kommentarer, det er jo ren sexchikane. Jeg tror, det er en god ide, at du klager til din tillidsrepræsentant.
- Det er da fristende at smugle et par ekstra flasker sprut med hjem fra USA. Men jeg vil råde dig til at lade være. Det er for dumt at blive snuppet i tolden!
- Du skriver, at du har fundet en lidt for billig Arne Jacobsen stol på DBA og derfor er bange for, at den er stjålet. Jeg tror, det er en god ide at du forlanger at se en kvittering, hvis du vil købe den.

4 Grammatik: Fejlretning

Kære Peter

Tak for din e-mail. Jeg blev rigtig ked af at høre, at I har haft indbrud. Jeg kan godt forstå, at I er chokerede. Det er en vildt ubehagelig følelse at komme hjem og opdage, at nogen har rodet ens private ting igennem. : (

Og ja, jeg har selv haft indbrud to gange, da jeg boede i Barcelona. Første gang stjal de kun nogle kontanter og en gammel computer. Men anden gang mistede jeg mange dyre ting, - og jeg var ikke forsikret. Virkelig dumt! Så det er jeg nu.

Jeg ved ikke, om I kan gøre så meget for at forhindre indbrud. I skal i hvert fald ikke købe en hund, for så tør jeg ikke komme og besøge jer. Men hvad med at få et alarmsystem til huset?

I Silvan kan man/I vist købe nogle billige udendørs overvågningskameraer, som måske kan skræmme tyve væk

Jeg kan godt forstå, at du overvejer at flytte lige nu, hvor du stadig er påvirket af indbruddet. Men jeg synes, du skal slå koldt vand i blodet og vente og se, om I ikke kan finde en anden løsning.

Med hensyn til min storbyferie endte jeg med at tage toget til Berlin. Jeg elsker at køre med tog, og så er det godt for klimaet. Jeg var i Berlin i 3 dage, men det regnede desværre / desværre regnede det fra morgen til aften. Så jeg var 'nødt til' at besøge en masse barer og drikke herlig tysk øl.

Hvad med at mødes i næste uge? Vi kan drikke en kop kaffe eller spise middag sammen. Hvad siger du til det?

Kærlig hilsen

Carlos

5 Forberedelse til DELPRØVE 2A: At beskrive et diagram

1. Diagrammet viser tilbagefald til ny kriminalitet for mænd og kvinder fra 2019 til 2021.
2. Ifølge diagrammet begår tidligere dømte, både mænd og kvinder, oftere ny kriminalitet end dem, som ingen tidligere domme har.
3. Andelen med tilbagefald til ny kriminalitet stiger med antallet af tidligere domme for både mænd og kvinder
4. Diagrammet viser, at næsten dobbelt så mange mænd som kvinder begår ny kriminalitet, nemlig ca. 34 pct. af alle mænd i forhold til ca. 18 pct. af alle kvinder.
5. Der er ifølge diagrammet markant færre kvinder end mænd, som begår ny kriminalitet.
6. For mænd med én tidligere dom var andelen ca. 30 pct., mens ca. 85 pct. af mænd, der havde fået 10 eller flere domme, begik ny kriminalitet.

8 Grammatik: Kategorisér og indsæt forbinderord

Rækkefølge	Tilføjelse	Forklaring	Konsekvens
først og fremmest for det første	desuden ovenikøbet (forstærkelse) også	nemlig (præcisering) for eftersom	derfor dermed således
Modsætning	Eksempel	Uddybning	Holdning
Imidlertid dog men derimod	blandt andet for eksempel	faktisk (modsat forventet)	naturligvis desværre

Overvågning

I dag bliver vi overvåget overalt. På en helt almindelig hverdag bliver jeg overvåget de fleste offentlige steder som for eksempel på gaden, i bussen og i toget. Men også når jeg er på arbejde, skal købe ind og ned i fitnesscentret. Jeg arbejder i en stor butikskæde, hvor vi har masser af kameraer for at forhindre tyveri, og nu har de ovenikøbet sat kameraer op i min datters folkeskole for at forhindre hærværk.

Der foregår desuden en massiv overvågning af vores aktiviteter på internettet, blandt andet når vi bruger sociale medier eller køber varer på nettet. Mange virksomheder indsamler data om vores online aktiviteter og bruger dem til målrettet reklame. Jeg synes, det er problematisk, at virksomheder bruger data om mig og mine forbrugsvaner, uden at jeg har givet tilladelse til det.

Der er både fordele og ulemper ved brug af overvågning. Først og fremmest er det positivt, når overvågning kan beskytte os mod kriminalitet. For der er ingen tvivl om, at overvågning gør det lettere for politiet at opklare forbrydelser. Det kan føre til en hurtigere reaktion og dermed færre forbrydelser generelt.

Overvågning af offentlige områder kan naturligvis også virke præventivt på kriminalitet visse steder. Men overvågningskameraer sat op på fx en gågade, kan imidlertid betyde, at kriminaliteten bare flytter andre steder hen, fx til de små sidegader.

Der er dog også ulemper ved overvågning. Overvågning begrænser nemlig vores personlige frihed, blandt andet når virksomheder indsamler data om os uden vores samtykke.

Derudover er en af de største ulemper, at overvågning kan misbruges, eftersom data nemt kan ende i de forkerte hænder. Mange mennesker er ikke klar over, hvordan deres data bliver brugt, og hvem der har adgang til dem. Det er nemlig svært at kontrollere, at de folk, der har adgang til personfølsomme oplysninger, ikke misbruger dem. Derfor er det afgørende, at vi som samfund har klare regler for overvågning og for, hvordan indsamlet data må bruges og opbevares. For kun på den måde kan vi minimere ulemperne.

C. Mundtlig kommunikation og sprogbrug

3 Lytteforståelse: Moralens vogter 🎧

1. Jeg måtte trække ind til siden tæt på de parkerede biler for ikke at blive mast af den (en varevogn).
2. Før jeg kunne nå at bremse, kørte jeg lige ind i sidespejlet på en af dem (parkerede biler), så det (sidespejlet) brækkede af.
3. Så må man huske at slå det (sidespejlet) ind, det (at slå det ind) er da det mindste, man kan gøre, når man parkerer inde i byen.
4. Nåh jeg er ellers en af dem (bilister). Det er rigtig dårlig stil bare at forvente, at de (forsikringselskabet) dækker en skade, som er din skyld.
5. Kan du huske hvor glad du blev, da du tjekkede den (bonen) udenfor Superbrugsen, fordi det var så billigt?
6. Og du gik ligesom ikke ind i Superbrugsen og betalte for den (vinen), da du opdagede det (at butiksassistenten havde glemt at slå den ind).
7. De (SuperBrugsen) har penge nok, så nej, det (gik ind og betalte for vinen) gjorde jeg ikke.
8. Og du havde i øvrigt heller ingen moralske skrupler ved at drikke den (vinen) bagefter.

Will: Undskyld jeg kommer for sent.

Carla: Hey, det er helt i orden. Du ser lidt stresset ud.

Will: Ja, jeg har lige ødelagt et sidespejl på en eller anden lortebil.

Carla: Arj, hvordan skete det?

Will: Jeg kom cyklende på Vestergade for 10 minutter siden, og så kørte en varevogn op bag mig. Den overhalede, så jeg måtte trække ind til siden tæt på de parkerede biler for ikke at blive mast af den. Før jeg kunne nå at bremse, kørte jeg lige ind i sidespejlet på en af dem, så det brækkede af.

Carla: Lagde du en seddel under vinduesviskeren med dit navn og adresse?

Will: Næh, jeg havde travlt og cyklede bare videre.

Carla: Jeg ville blive stiktosset, hvis nogen ødelagde mit sidespejl.

Will: Så må man altså huske at slå det ind, det er da det mindste, man kan gøre, når man parkerer inde i byen. Og bilejeren har vel en forsikring, som dækker. Jeg har ikke specielt meget sympati for bilister.

Carla: Nåh, jeg er ellers en af dem. Det er rigtig dårlig stil bare at forvente, at de dækker en skade, som er din skyld.

Will: Sagde hende, der scorede en flaske italiensk luksus-Amarone-vin i supermarkedet forleden. Moralens vogter!

Carla: Nå, den som butiksassistenten havde glemt at slå ind? Det fandt jeg jo først ud af, da jeg tjekkede bonen.

Will: Ja, men kan du huske, hvor glad du blev, da du tjekkede den udenfor Superbrugsen, fordi det var så billigt? Og du gik ligesom ikke ind i Superbrugsen og betalte for den, da du opdagede det.

Carla: De har penge nok, så nej, det gjorde jeg ikke. Hvis det nu var den lille lokale købmand, så havde jeg helt sikkert gjort det. Og du havde i øvrigt heller ingen moralske skrupler ved at drikke den bagefter.

4 Grammatik: Præpositioner

Se opgave 3.

5 Grammatik: Faste udtryk med præpositioner

verbum + præposition

at betale for

at glæde sig til

at beslutte sig for

at reflektere over at fokusere på

at stole på

at klage over

at tro på

at drømme om

substantiv + præposition

adgang til

hensyn til

erfaring i

enighed om

argument for / imod

mulighed for

frygt for

tvivl om

kamp om / for